

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

בס"ד

פרשת בהר – זהירות בכבודם של חכמים – שנת תשע"ו.

פרשת בהר – רבי עקיבא ותלמידיו – שנת תשע"ט.

השיעורים נכתבו

לרפואת

ברוריה בת מלכה
וועלוועל וואלף זאב בן לאה
סיגלית בת ציפורה
איתי בן אהובה
אורי בת ורד
נועם בן מיכל
ירחמיאל דניאל בן טובה באשה
סמי בן סימי
שירה בת שרה וב"ב
ניתאי בן שרון
רחל בת אסתר
לאה שרה בת חנה
אריה יהודה בן רחל
חנה בת שושנה
יוסף מרדכי בן תהילה שמחה
אסתר בת מסעודה
דניאל בן אסתר
אהרן בן יהודית

להצלחת

ר' משה בן שוקת חיה וב"ב
יוסף בן טובה וסיון בת שרה וב"ב
תומר בן פלורנס
! ימלא ה' כל משאלות לבם לטובה

המעוניינים לתרום להפצת העלון השבועי

יוכלו להתקשר:

0504-170-270

כ"כ ניתן לתרום בכל מכשירי 'קהילות' בקופה
'ע"ש' ברוך שאמר

לעילוי נשמת

אורן חמו בן זהרי
שמעון ניסים בן טויה
בנימין כהן בן יעקב
רחל בת נחמה
יצחק קדוש בן מסעודה
אייל בן יעל יולנדה
משה בן בנימין
מרדכי יעקב בן אברהם אליהו
יעקב בן סלמן
טובה בת אהרן
אהרן יוסף בן משה דוד הכהן
אלי סולטן בן אסתר
רותי בת חסיבה
יצחק בן שלמה ואסתר
יצחק בן שאול
ישראל בן שמחה
שאול בן מרדכי אריה
יפה שניידל בת יצחק
משה יהושע בן זרח
אסתר בת קמרה
עמנואל בן שפרה
ניר בן פלורנס
יצחק אריה סימן טוב בן רבקה

ת.נ.צ.ב.ה

השיעורים נכתבים לעילוי נשמת
ההרוגים באסון בקבר רבי שמעון בר יוחאי

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

פרשת בהר – זהירות בכבודם של חכמים – שנת תשע"ו.

{טו} וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִקְלָל אֱלֹהֵיו
וְנָשָׂא חֲטָאוֹ: {טז} וְנִקְבַּשׁ שֵׁם ה' מוֹת יוֹמָת רָגוֹם וִרְגָמוּ בּוֹ כָּל
הָעֵדָה כִּגְר כְּאֶזְרַח בְּנִקְבוֹ שֵׁם יוֹמָת ...

נשאלת השאלה – 'כִּי יִקְלָל אֱלֹהֵיו' – 'וְנִקְבַּשׁ שֵׁם ה'' זו אותה
משמעות, בשביל מה צריך לחזור על זה פעמיים?
שאלה נוספת שצריכה ביאור:

התורה עוצרת מלעסוק בפרשת המגדף, ופונה לעסוק
בנושאים אחרים לגמרי: {יז} וְאִישׁ כִּי יִכֶּה כָּל נֶפֶשׁ אָדָם מוֹת
יוֹמָת: {יח} וּמִכָּה נֶפֶשׁ בְּהֵמָה יִשְׁלַמְנָה נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ: {יט}
וְאִישׁ כִּי יִתֵּן מוֹם בְּעַמִּיתוֹ כְּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יַעֲשֶׂה לוֹ: {כ} שֹׁבֵר
תַּחַת שֹׁבֵר עֵין תַּחַת עֵין שֵׁן תַּחַת שֵׁן כְּאֲשֶׁר יִתֵּן מוֹם בְּאָדָם
כֵּן יִנָּתֶן לוֹ: {כא} וּמִכָּה בְּהֵמָה יִשְׁלַמְנָה וּמִכָּה אָדָם יוֹמָת:
{כב} מִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם כִּגְר כְּאֶזְרַח יִהְיֶה כִּי אֲנִי ה'
אֱלֹהֵיכֶם – והפרשה מסתיימת – {כג} וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיֹּצִיאוּ אֶת הַמִּקְלָל אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וִירְגָמוּ אוֹתוֹ
אֲבָן וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה.

נשאלת השאלה – למה לא סיימה התורה לעסוק קודם בענין
המגדף, ורק אח"כ לעבור לנושאים האחרים? ועוד, למה כל
נושא המגדף נסמך לפרשת השמיטה והיובל?

בא בעל צרור המור, ומביא פשט נפלא ביותר לביאור
הדברים:

כידוע, אביו של המגדף היה מצרי – אותו המצרי שהרג משה
רבינו בשם, לאחר שראה אותו מתקוטט עם דתן.

התורה לא מאזכרת את שמו של אותו ילד מגדף. ידוע רק
שהוא בקש נחלה בתוך שבט דן משום שאמו היתה משם,
אבל בכל זאת לא נתנו לו משום שאביו היה מצרי. מיד לאחר
שהוא שמע שמשה רבינו הרג את אביו בשם, אומרת
התורה: {כד, יא} וַיִּקְבַּ בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם
וַיִּקְלָל: וַיְבִיאוּ אוֹתוֹ אֶל מֹשֶׁה וְשֵׁם אִמּוֹ שְׁלֵמִית בַּת דְּבָרִי
לְמִטָּה דָן.

כותב בעל צרור המור – והוא בן איש מצרי, כבר אמרו אחת
היתה ופרסמה הכתוב כאומרו "ושם אמו שלומית בת דברי
למטה דן". כי ממצרים התחיל מטה דן לילך לאחור ולא
לפנים. וכן נאמר בהם לאחרונה יסעו, כי העובד עבודה זרה
הולך לאחור ולא לפנים. ולכן כמו שבמצרים התחילו בזנות,
נמשך הדבר לשמשון שהיה ממשפחת הדני. לומר לאביו קח
לי אותה לאשה כי ישרה היא בעיני, מזמן קדום. והיא היא
עבודה זרה דכתיב ביה "ובעל בת אל נכר". אחר כך בעגלי
זהב – "וישם האחד בדן", וכן פסל מיכה. באופן שכל זה
נמשך משלומית בת דברי למטה דן. וכבר ידעת הטעות
הנופל בהתחלות, הוא מעוות בעלילות, לא יוכל לתקון
במועצות ... וזהו ויקוב בן האשה הישראלית את השם,
מאמרם ז"ל שהוא כמו ויקוב חור בדלתו. כי זה כפר בעיקר

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת בהר. עוסקת
הפרשה ברובה, במצות השמיטה והיובל.

הייתי רוצה לדבר על נק' אחת בפרשת השבוע, וממנה
להגיע לתלמידי ר' עקיבא:

פותחת הפרשה: {ויקרא כה, א} וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינִי
לֵאמֹר – והפס' האחרון בפרשת אמור, עוסק בהוצאתו של
'המגדף' להורג – {כד, כג} וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיֹּצִיאוּ אֶת הַמִּקְלָל אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וִירְגָמוּ אוֹתוֹ אֲבָן וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה:

נשאלת השאלה – למה נסמכה פרשת המגדף, לענין
השמיטה והיובל?

כותב בעל הטורים – בהר סיני. סמך מקלל לבהר סיני לפי
שבסיני שמעו לא תשא ונדעזע כל העולם וזה שמע ולא
נזהר. ועוד כדאיתא בקידושין שם בן ארבע אותיות חכמים
מוסרים אותו לתלמידיהם פעם אחת בשבוע לכך סמך לו
שמיטה.

איזה שם גידף אותו 'המגדף'?

אומר רש"י – ויקב. כתרומתו ופרש, שנקב שם המיוחד וגדף,
והוא שם המפורש ששמע מסיני.

ממילא, יש לנו כאן חיבור – למה נסמכה פרשת המגדף לענין
הר סיני, משום שאת השם המפורש שהוא שמע בהר סיני –
אותו הוא גידף.

בא הספר צרור המור, לר' אברהם סבע ושואל כמה וכמה
שאלות על פרשת המגדף:

אומרת התורה: {ויקרא כד, י} וַיֵּצֵא בֶן אִשָּׁה יִשְׂרָאֵלִית וְהוּא
בֶּן אִישׁ מִצְרִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּנָּצוּ בַּמַּחֲנֶה בֶּן הַיִּשְׂרָאֵלִית
וְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי: {יא} וַיִּקְבַּ בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם
וַיִּקְלָל וַיְבִיאוּ אוֹתוֹ אֶל מֹשֶׁה וְשֵׁם אִמּוֹ שְׁלֵמִית בַּת דְּבָרִי
לְמִטָּה דָן.

נשאלת השאלה – למה נאמר 'ויקב' ולאחר מכן 'ויקלל',
לכאורה זו אותה משמעות, אז למה לחזור על זה פעמיים?

{יב} וַיִּנְיְחוּהוּ בַּמִּשְׁמֶר לִפְרֹשׁ לָהֶם עַל פִּי ה': {יג} וַיְדַבֵּר ה'
אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: {יד} הוֹצֵא אֶת הַמִּקְלָל אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה
וְסִמְכוּ כָּל הַשְּׁמָעִים אֶת יְדֵיהֶם עַל רִאשׁוֹ וִרְגָמוּ אוֹתוֹ כָּל
הָעֵדָה.

מי היו "כל השמעים"?

אומר רש"י – השמעים. אלו העדים.

נשאלת השאלה – ולמה לא נאמר הוצא את המגדף!?

ובזהר אמרו איש כי יקלל אלהיו. ולא אמר אלהים אלא אלהיו. ולא אלוה אחר, אלא שהוא לקחו לאלוה ואין ראוי לפגום כבודו ולקללו, וזהו 'איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו', כי ראוי הוא לעונש. אבל נוקב שם ה' מות יומת, כי זהו השם המיוחד ית'. וסמך לכאן 'ואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת' וראוי היה לומר בראשונה ויוציאו את המקלל? ועוד, מה ענין זה לזה? אבל זה יורה על מה שפירשתי באומרו שופך דם האדם באדם דמו ישפך כי בצלם אלהים עשה את האדם. והשופך דמים הוא ממעט את הדמות, ולכן בא דיבור 'לא תרצח' כנגד 'אנכי ה' אלהיך' – להודיענו שהרוצח כביכול הוא ממעט את הדמות אחר שנברא בצלם. לכן חשש הש"י לכבוד הצדיק יותר מעל כבודו. וזהו שאמר גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה. ולכן רצה הש"י להודיענו בכאן זה השורש הגדול. כי השם שוקל כבוד הבריות כמו כבודו. וכמו שאמר בכאן "ונוקב שם ה' מות יומת". כן אמר ואיש כי יכה נפש אדם מות יומת. אחר שהרוצח הוא ממעט את הדמות כמו המקלל, ולהודיענו שהם שווים סמך מיד ואמר ואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת. כמו שאמרתי בכבודי ונוקב שם ה' מות יומת. וכן ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו. אחר שישראל הם כולם כאיש אחד. ולכן משפט אחד יהיה לכם, אחר שאני ה' אלהיכם. ואתם עשויים בצלמי בצלם אלהים...

וחתם הפרשה 'ויוציאו את המקלל. לפי שעדיין לא נסע מדין מקלל, אחר שדין מכה ומקלל שווים ואמר ויוציאו את המקלל. לרמז שהש"י קנא לכבוד משה באומרו הוצא את המקלל. ולכן לכבוד משה וירגמו אותו אבן. וחזר לומר ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה. לרמז כי בכאן כלול מה שאמר הש"י "ונוקב שם ה' מות יומת רגום וירגמו בו כל העדה", וכן רמז באומרו ובני ישראל עשו, אע"פ שלא היה ראוי לעשות, כי כבוד הרב יותר שקולה מכבוד התלמיד. אבל עשו הדבר לקיים גזירת מלך בענין שכל העם ישמעו וייראו ולא ישלחו ידם ופיהם במשיח ה'.

ולמה א"כ, נסמכה פרשת המגדף לפרשת שמיטה ויובל?

אומר בעל צרור המור – סמך שמיטת הארץ לענין של מעלה, להורות לנו כי כמו שאנו חייבים בכבוד הש"י וכבוד הבריות, כן אנו חייבים בכבוד הארץ הקדושה – היא ארץ ישראל, אשר תמיד השי"ת דורש אותה. מראשית השנה ועד אחרית השנה. לפי שהיא נקראת ארץ חפץ וארץ החיים, ולכן אנו חייבים לשקול אלו הג' מיני כבוד: כבוד השי"ת וכבוד ישראל וכבוד ארץ ישראל. והם כלולים בכבוד השי"ת ולכן אנו כותבים ג' יוד"ן במקום השם לרמז שהכל דבר אחד. היו"ד הראשונה יו"ד השם, והיו"ד השנית היא יו"ד ישראל, והיו"ד השלישית היא יו"ד ארץ ישראל שהיא יו"ד ירושלם. ולזה רמזו רז"ל {ירמיה יב, ה} כי את רגלים רצתה וילאוך, שהיא

ועשה אחד אחר כאומרו כי לא תשתחוה לאל אחר. לכן ויקוב חור בדלתו הוא פירוש ויקוב בן האשה, והוא שנקב חור בדלי"ת של 'אחד' ועשה ממנו אחר. וזהו ויקוב חור בדלתו. ומאין בא לו זה? אמרו בסתרי תורה כי אביו של זה היה המצרי שהרג משה במצרים, דכתיב "ויך את המצרי". ואמרו "הלהרגני אתה אומר". מכאן אנו למדים שהרגו בשם המפורש. וזה הדבר היה בסוד בין ישראל כאומרו ויטמנהו בחול. וכבר ידעת הסגולה שיש בישראל, שאם יודע אחד מחבירו שהרג את הנפש, אם יפול ריב ביניהם יגלה מה שידע ומה שלא ידע. וכשאמר בכאן "וינצו במחנה" אולי אמר לו כלה מדברותך, ולך אצל נגעים וגלולי אביך שהרגו משה בשם המפורש. וכששמע זה "ויקוב בן האשה הישראלית את השם" שהרג לאביו, כי אמר "איך ה' יצא ממקומו של רחמים לפקוד עון אבי עליו להרגו", ואז "ויקוב את השם". ולמה חזר לומר "ויקלל"? אבל אולי כשידע שמשה הוא העושה וההורג. ויקלל ג"כ למשה, וכל זה רמז באומרו "את השם" בהיפוך אותיות הוא "משה" אשר עליו אמר "ממכון שבתו השגיח". והוא כלול במ"ט שר הגדול, וזהו משה וזהו השם. והיה חייב על קללת השם ועל קללת משה. לכן "ויניחוהו במשמר לפרוש להם על פי ה'". על איזה מהם חייב? ובאתה התשובה "הוצא את המקלל"; ולא את הנוקב, כי השי"ת חס על כבוד הצדיק יותר מעל כבודו. כאומרם ז"ל שלא חשש ה' על ירבעם שהיה מקטיר לעבודה זרה. ועל ששלח ידו נגד עידו הנביא – "ותיבש ידו"¹. ולכן אמר בכאן כבודי במקומי מונח. אבל על כבוד ה' הוצא את המקלל וזהו כנגד "ויקלל". ולפי שמשה אמר שאין זה ראוי כי קי' ליה בדברא מיניה, ואין כבודו כבוד כנגד כבוד השכינה, לזה חזר ואמר "איש כי יקלל אלהיו וגו' ונוקב שם ה' מות יומת", שהיה מדת חדא דאית בה תרתי, בענין שכבוד הרב וכבוד התלמיד שוין.

¹ אומרים חז"ל {מדרש תנחומא, תולדות, אות יב} - וְכִשְׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֹפֶץ, אִף הַיָּדִים אֵינָן בְּרִשְׁתּוֹ שֶׁל אָדָם. אֵימָתִי? כְּשָׁבָא עֵדוּ הַנְּבִיאִים אֶצֶל יִרְבְּעָם, דְּכָתִיב: וְהָנָה אִישׁ אֱלֹהִים בָּא מִיְהוּדָה בְּדִבְרֵי ה' אֶל בֵּית אֵל ויִרְבְּעָם עָמַד עַל הַמִּזְבֵּחַ לְהִקְטִיר, וַיִּקְרָא עַל הַמִּזְבֵּחַ בְּדִבְרֵי ה' וַיֹּאמֶר מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ כֹּה אָמַר ה' הִנֵּה בֵּן נֹלֵד לְבֵית דָּוִד יֵאֱשִׁיחַ שְׁמוֹ וְזָבַח עֲלֶיךָ אֶת כָּהֲנֵי הַבְּמֹת הַמִּקְטָרִים עֲלֶיךָ וְעֲצָמוֹת אָדָם יִשְׂרָפוּ עֲלֶיךָ (מלכים א יג, א-ב). וְלָמָּה מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ שְׁתֵּי פְעָמִים? מִזְבֵּחַ שֶׁבִּבְּיָת אֵל וּמִזְבֵּחַ שֶׁבְּדָן, שֶׁבֶּהֱיוּ אֵלֹו שְׁנֵי עֲגָלִים. וְעֲצָמוֹת אָדָם, עֲצָמוֹת יִרְבְּעָם אֵין כְּתִיב כָּאֵן אֵלָא אָדָם, מִכָּאֵן שֶׁחֵלֶק כְּבוֹד לְמַלְכוּת. מִיָּד אָמַר יִרְבְּעָם, שׁוֹטֵה הוּא זֶה. אָמַר לוֹ: זֶה הָאוֹת הִנֵּה הַמִּזְבֵּחַ נִקְרַע וְנִשְׁפָּךְ הַדָּשָׁן אֲשֶׁר עָלָיו. וְהַמִּזְבֵּחַ נִקְרַע וַיִּשְׁפָּךְ הַדָּשָׁן מִן הַמִּזְבֵּחַ כְּמוֹפֶת אֲשֶׁר נָתַן. וְהִי כְּשֶׁמַּע הַמֶּלֶךְ אֶת דְּבַר אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר קָרָא עַל הַמִּזְבֵּחַ בְּבֵית אֵל וַיִּשְׁלַח יִרְבְּעָם אֶת יָדוֹ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ לֵאמֹר תִּפְשֶׁהוּ וְתִיבֶשׂ יָדוֹ אֲשֶׁר שָׁלַח עָלָיו וְלֹא יָכֹל לְהַשִּׁיבָה אֵלָיו. כְּשֶׁהָיָה עוֹמֵד וּמִקְטִיר לְעִבּוּדָה זָרָה לֹא יָבִישָׁה יָדוֹ, וְכֵינֵן שֶׁפִּשְׁט אֹתָהּ כְּנֹגֵד הַנְּבִיאִים יָבִישָׁה. מִכָּאֵן אֶתָּה לְמַד, שֶׁחֹס הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד אוֹתוֹ צָדִיק יוֹתֵר מִכְּבוֹדוֹ.

חזקיהו. אמר להם: וכי יש אלוה גדול מאלהי יש משהו יותר גדול מהאלוהים שלי? אמרו לו: אלהיו של חזקיהו גדול מכל אלהות שבעולם הקב"ה יותר גדול מכל האלהים שבעולם! אמר, אם ככה, נשלח לו מכתב! מיד, בעת ההיא שלח מראדך בלאדן בן בלאדן מלך בבל ספרים ומנחה אל חזקיהו וגו' (מלכים ב כ, יב) ... וכתב: שלום לחזקיהו המלך, ושלום לירושלים, ושלום לאלוה הגדול. לאחר שיצאו הספרים לא נתשב על דעתו, אמר: לא עשיתי כהגן, שהקדמתי שלום לחזקיהו ועירו לשלום אלוה הגדול. עמד מכסאו ופסע שלש פסיעות והחזיר את הספרים וכתב אחרים תחתיהם, וכתב תחלה שלום לאלוה הגדול, ושלום לירושלים, ושלום לחזקיהו.

הגמרא מביאה גירסה קצת שונה:

מספרת הגמרא {מסכת סנהדרין צו, ב} – נבוכדנאצר ספריה דבלאדן הוה היה סופר המלך מראדך בלאדן. ההיא שעתא לא הוה התם אבל באותה שעה שנכתבה האיגרת, לא היה שם, וסופרים אחרים כתבוה ושלחוה, כי אתא כאשר הגיע, אמר להו שאל נבוכדנאצר אותם: הכי כתביתו כיצד {באיזה נוסח} כתבתם? אמרו ליה: הכי כתבין כתבנו כך וכך. אמר להו: קריתו ליה אלהא רבא וכתביתו ליה לבסוף קראתם להקב"ה "אלוה גדול" והזכרתם אותו רק בסוף, אחר חזקיה? אמר [נבוכדנאצר]: אלא, הכי (כך) כתובו: שלם לאלהא רבא שלם לקרתא דירושלם שלם למלכא חזקיה שלום לאלוה הגדול, שלום לעיר ירושלים, שלום למלך חזקיה! אמרי ליה: השיבו שאר הסופרים לנבוכדנאצר: קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא קורא האיגרת יהא הוא השליח להשיב עליה תשובה! אחר שאתה, נבוכדנאצר, עוררת לתקן את נוסח האיגרת, רדוף אתה אחר הרץ נושא האיגרת, השב אותה ותקנה. רהט בתריה רץ נבוכדנאצר אחר נושא האיגרת בתקוה להשיגו. כְּדֶרְהִיט אחר שרץ ארבע פסיעות, אתא גבריאל ואוקמיה בא המלאך גבריאל והעמידו. אמר ר' יוחנן: אילמלא (לא) בא גבריאל והעמידו לא היה תקנה לשונאיהם של ישראל כי אז היה שכרו מרובה והיתה ניתנת לו הרשות לאבד שאריותיו.

נשאלת השאלה – בגמרא כתוב שהוא הלך ארבע פסיעות, ובמדרש כתוב שהוא הלך שלוש פסיעות – מי הצודק???

אומר החפץ חיים – הוא הלך שלוש וחצי פסיעות. הגמרא קוראת ל'קצת' הזה ארבע והמדרש קורא לזה שלוש.

בגמרא {מסכת מגילה יב, ב} מובא – ותמאן המלכה ושתי לבוא בדבר המלך. מקשה הגמרא: מכדי פריצתא הואי הלא ושתי עצמה פרוצה היתה, דאמר מר שניהן גם אחשורוש וגם ושתי, לדבר עבירה נתכוונו הוא רצה להראות את יופיה וגם היא נתכוונה שיסתכלו ביופיה, ואם כן מ"ט לא אתאי מדוע לא באה ערומה? א"ר יוסי בר חנינא: מלמד שפרחה בה צרעת

החשובה על שאלת מדוע דרך רשעים צלחה, שהודיעם הש"י כי זכה נבוכדנאצר לכל זה לפי שכשחלה חזקיהו שלח לו ספרים ומנחה;

אותו נבוכדנאצר 'שזכה' להחריב את בית המקדש, זכה שצאצאיו ישלטו בעולם במשך שלוש וחצי דורות – ולמה?

מספרת הגמרא {מסכת ברכות י, א-ב} – {מלכים ב כ-א} בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר ה' צבאות צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה וגו'. מאי כי מת אתה ולא תחיה? הרי מובן מאליו שאם ימות לא יחיה, ואם כן, סוף הפסוק נראה מיותר. מפרשת הגמרא: "מת אתה" – בעולם הזה. "ולא תחיה" – לעולם הבא. כששמע חזקיה את הנבואה, ביקש לדעת את סיבת עונשו: אמר ליה חזקיהו לישעיהו: מאי כולי האי כל כך למה? כלומר: מפני מה מגיע לי עונש חמור כל כך? אמר ליה ישעיהו לחזקיהו: משום דלא עסקת בפריה ורביה שלא נשאת אשה. אמר ליה חזקיהו לישעיהו: "מה שלא עסקתי בפריה ורביה היה משום דחזאי לי ברוח הקדש דנפקי מינאי בנין דלא מעלו שראיתי ברוח הקודש שיצאו ממני בנים שאינם הגונים. עדיף היה לי להימנע מפריה ורביה מאשר להוליד צאצאים כאלה". אמר ליה ישעיהו לחזקיהו: בהדי כבשי דרחמנא למה לך מה לך עם סתריו של הקב"ה? מאי דמפקדת איבעי לך למעבד היה לך לקיים את מה שנצטווית, דהיינו: מצות פריה ורביה, ומה דניחא קמיה קודשא בריך הוא לעביד והקב"ה יעשה את הטוב לפניו. דבר זה אינו מסור לבחירתך! ... מיד לאחר שהכיר חזקיהו בחטאו: {ישעיה לח-ב} ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה' מאי קיר מה ענין הקיר שהכתוב מצוין שחזקיהו הסב פניו אליו? אמר רבי שמעון בן לקיש: כוונת הכתוב לומר, שהתפלל מקירות לבו ...

לבסוף, אומרים חז"ל, האריך לו הקב"ה את חייו ב' – 15 שנה. אבל לחזקיה המלך לא היה די בכך, והוא ביקש מהקב"ה שייתן לו אות שאכן הוא האריך לו את חייו, והקב"ה שלח לו אות – החזיר את השמש אחורנית. פירוש הדבר, אם השעה היתה 6 אחה"צ, השעה חזרה בחזרה לשעה 8 בבוקר.

אומר המדרש {תנחומא כי-תשא, אות ה} – רב הונא אמר: צדקה וחסד שאמות העולם עושין, מסכן הוא להם לישראל כארסה של נחש. ממי את למד, מבראדך בלאדן, שהיה למוד בכל יום לאכל בשלש שעות וישן עד תשע היה רגיל לישון אחרי ארוחת צהרים. כיון שחזר גלגל חמה בימי חזקיה באותו בוקר שהחזיר הקב"ה את השמש אחורנית, ישן לו. ועמד ומצא שהוא שחרית הוא התעורר מהשינה לאחר שש שעות, הוא רואה על השעון, שהשעה שש בבוקר! "איך יכל להיות?! הלכתי לישון בתשע, עכשיו שש בבוקר?!" בקש להרג את כל עבדיו. אמר להם: הנחתם אותי לישון כל היום וכל הלילה. אמרו לה: יומא הוא דהדר. תירגע, השעון חזר אחורה אמר להו: ואי זה אלוה החזירו מי יכל להחזיר את השמש אחורה? אתם סתם עובדים עליו! אמרו לו: אלהיו של

לעצרת להורות שמתו בהשגחה כי הוא הזמן ממוצע
לבריאות קרוב לרפואה...³

אומר המדרש {קהלת רבה פרשה יא, אות ו} - **ורבי עקיבא
אומר שנים עשר אלפים תלמידים היו לי מגבת ועד
אנטיפרס וכלן מתו בחיי בין פסח לעצרת, ובסוף העמידו
לי שבעה, ואלו הן: רבי יהודה, ורבי נחמיה, ורבי מאיר,
ורבי יוסי, ורבי שמעון בן יוחאי, ורבי אליעזר בנו של רבי
יוסי הגלילי, ורבי יוחנן הסנדלר. אמר להם הראשונים לא
מתו אלא מפני שהיתה עיניהם צרה בתורה זה לזה, אתם
לא תהיו כן, מיד עמדו ומלאו כל ארץ ישראל תורה.**

מכאן הייתי רוצה לגשת למס' שאלות, ומהם להגיע לביאור
הדברים:

שאלה ראשונה, תלמידי ר"ע מתו במשך ל"ב יום; ממתי
מונים את ל"ב הימים? - או מפסח ועד ל"ג בעומר, או מראש
חודש אייר עד ג' ימי ההגבלה. וא"כ למה דוקא ל"ב יום ולא
מס' אחר?

שאלה שניה שיש לשאול, ממתי מתאבלים על אנשים כמעט
אלפיים שנה?! הרי אין אבלות יותר מ"ב חודש; שלשה לבכי,
שבעה, שלשים, י"א חודש ושנה - אין יותר! לאחר שנה
עושים סעודה, סיום משניות וכו', ובעיקר אצל בני עדות
המזרח זה בכלל חגיגה גדולה, עד ששמעתי מהרב שוורץ
שאמר - "טוב ללכת לבית האבל של ספרדי, מללכת לבית
המשתה של אשכנזי" ©

א"כ לא מצינו שמתאבלים על אנשים יותר מ"ב חודש מלבד
בנאדם אחד - גדליה בן אחיקם, שעד היום אנחנו נוהגים
להתענות ביום הירצחו. אבל חוץ מזה, אנחנו לא מתאבלים
על אף אחד - ואפילו לא על הרוגי ביתר שהיו מיליונים! א"כ,
למה דוקא על תלמידי ר"ע אנחנו מתאבלים עד עצם היום
הזה?!

כדי להסביר את יסודם של דברים, הייתי רוצה לעמוד על
דברי חז"ל. אבל קודם לכן, אקדים להם הקדמה מדברי ר'
חיים אליפנדר:

כותב ר' **חיים אליפנדר** {אש דת פרשת ויגש} - [שבת קיט:]:
כל המתפקד נגד תלמיד חכם אין רפואה למכתו, משמע,
דעדיף ממלך, דאילו במורד במלכות ממיתין אותו ומתכפר
לו, וגבי ת"ח אין מתכפר לו במיתה, וכמ"ש [מכות ה:]: גבי

שבת לג, א} - ת"ר ד' סימנין הן: סימן לעבירה הדרוקן. סימן
לשנאת חנם ירקון. סימן לגסות הרוח עניות. סימן ללה"ר [לשון
הרע] אסכרה. מביאה הגמרא דעה נוספת: ת"ר אסכרה באה לעולם
על המעשר על אדם שאוכל טבל. ר' אלעזר בר' יוסי אומר על לשון
הרע.

³ שזהו מזג האוויר הטוב ביותר בשנה.

ולפיכך מיאנה לבוא ערומה. **במתניתא תנא** בבבלי"א שנו בזה
טעם אחר: [מלמד שבא המלאך גבריאל ועשה לה זנב.

נשאלת השאלה - מה פירוש הדבר שבא גבריאל ועשה לה
זנב?!

אומר **החפץ חיים** - אותו גבריאל שעצר את נבוכדנצר
בשלוש וחצי פסיעות, הגיע לושתי - למה? כי אמנם זכה
נבוכדנצר שיצאו מצאצאיו שלושה מלכים - נבוכדנצר, אוויל
מרודך ובלשצר, אבל מי הצאצא של בלשצר??? ושתי -
שהמלכות שלה לא היתה שלמה, כי אַחֲשֵׁרֶשׁ הרג אותה
באמצע, אז היתה לה רק חצי מלכות - על חצי צעד! אם כן,
בא גבריאל ועשה לה זנב; זנב, פירוש הדבר, סוף - כמו
שהסוף של הבהמה הוא הזנב. לכן תבין מה שהגמרא
אומרת, שאלמלא עצר אותו גבריאל, לא היתה תקנה ח"ו
לישראל, למה? כי אם ושתי היתה נשאת עד הסוף, אז
אַחֲשֵׁרֶשׁ היה מקבל את העצה של המן "להשמיד להרוג
ולאבד את כל היהודים".

אם אלה הדברים, הייתי רוצה להתחיל נושא שאם נתחזק
בו, ודאי יהיה זה רוח עצום לע"נ של תלמידי ר' עקיבא:

אומרת הגמרא {מסכת יבמות סב, ב} - **אמרו: שנים עשר אלף
זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס
וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה והיה
העולם שמם עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום ושנאה
להם ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן
שמוע והם הם העמידו תורה. אמר רב חמא בר אבא
ואיתימא ויש אומרים ר' חייא בר אבין: כולם מתו מיתה
רעה. מאי היא? א"ר נחמן: אסכרה.**

כותב המהרש"א - מפני שלא נהגו כבוד זה לזה כו'. ולא
חש כ"א מהם על כבוד תורה של חבירו דאין כבוד אלא תורה
ולכך מתו במדה זו כי היא חייך גו' ואמרו שמתו במיתת
אסכרה דאפשר וכ"א דיבר לשון הרע והיה מספר בגנות
חבירו וסימן ללשון הרע אסכרה² ... ואמר שמתו בין פסח

² לומד את זה המהרש"א, מדברי גמרא {מסכת ברכות ח, א} - **תשע
מאות ושלושה מיני מיתה נבראו בעולם, שנאמר למות תוצאות.**
המלה "תוצאות" בגימטריא הכי הוּו כך הוא 903. קשה שבכלן
אסכרא ניחא הנוחה שבכלן היא מיתת נשיקה. אסכרא דמיא
כחירא בגבבא דעמרא האסכרא דומה לענפי קוצים הנסבבים בגיזת
הצמר **דלאחורי נשרא** שהאדם מנתקם בחוזקה ומשלחים לאחר; אי
אפשר שלא ינתק קצת מהצמר עמם. וכן באדם המת מחמת אסכרא,
נשמתו מתנתקת מגופו בדרך קשה ומכאיבה, ואיכא דאמרי ויש אומרים
שאסכרא דומה **כפיטורי בפי וטש** לחבלים גסים שתוקעים אותם בדוחק
לתוך נקבים צרים. וכן באדם המת מחמת אסכרא, נשמתו מתנתקת מגופו
בדוחק ובכאב. ומיתת נשיקה דמיא **כמשחל בניתא מחלבא** דומה
למשיכת חוט של שיער מתוך החלב; דבר נוסף, אומרת הגמרא {מסכת

יה הדבר מסתבר להם, **הוא מרמזי אהדי** היו מרמזים ומביטים זה לזה, כלומר שאין שמועת רב פפא מכוונת לשמועת רבא. **חלש דעתיה** נעלב רב פפא מדבר זה **אקרוניה בחלמיה** בחלומו של רב פפא הקריאו לו מן השמים את הפס' **{זכריה יא-ח} ואכחיד את שלשת הרועים** לרמוז לו שרועים להמית את שלשלת התלמידי חכמים כעונש על שהם מעליבים אותו. **למחר כי הוא מיפסרי מיניה** ביום המחרת, כשבאו השלשה להיפרד מרב פפא בסוף הלימוד, **אמר להו רב פפא: ליזלו רבנן בשלמא** "ילכו הרבנים בשלום".

כאן יש מחלוקת במפרשים, האם הם אמרו 'לכו לשלום' או 'לכו בשלום'?

אומרת הגמרא {מסכת ברכות טד, א} – ואמר רבי אבין הלוי: הנפטר מחברו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום שהרי יתרו שאמר לו למשה {שמות ד-ח} לך לשלום עלה והצלח ונעשה רבם של ישראל; דוד שאמר לו לאבשלום קודם שמרד {שמואל ב טו-ט} לך בשלום הלך אבשלום ונתלה באילן בשערות ראשו עד שבא יואב והרגו: ואמר רבי אבין הלוי: מלוא המת הנפטר מן המת לאחר שלוהו בחלק מן הדרך ואחר כך מסר את הארון למלואים אחרים, כשהוא נוטל רשות להיפטר מן המת, אל יאמר לו: "לך לשלום" אלא: "לך בשלום", שנאמר לאברהם בנבואה {בראשית טו-טו} ואתה תבא אל אבותיך בשלום.

אם כן, כאן [תענית ט] ישנה מחלוקת במפרשים האם אמר: "ליזלו רבנן בשלמא" או "ליזלו רבנן לשלמא" – מאי נפקא מינה? אם אמר **בשלמא** – זאת אומרת, זיכרונם לברכה. אם אמר **לשלמא** – הם יחיו חיים ארוכים.

נלך לעוד שתי גמרות:

מספרת הגמרא {מסכת מעילה יז, א – ב} – שאל רבי מתיא בן חרש את רבי שמעון בן יוחאי בעיר [רומי]: מנין לדם שרצים שהוא טמא? אמר ליה ר' שמעון בן יוחאי לרבי מתיא בן חרש: דאמר קרא שנאמר {ויקרא יא-כט} וזה לכם הטמא בשרץ, ומייתור האות וי"ו במלה "וזה" (או מייתור האות ה"א במלת "הטמא") דורשים לרבות את הדם, שאף דמו של השרץ מטמא. אמרו לו תלמידיו לרבי מתיא בן חרש: "חכים ליה בן יוחאי החכים לו ר' שמעון בן יוחאי!", כלומר, נעשה חכם גדול, שידוע לדרוש כל כך יפה מדעת! אמר להם רבי מתיא בן חרש לתלמידיו: **תלמוד ערוך הוא בפיו של רבי אלעזר בר רבי יוסי**, רבי שמעון לא מחכמתו ומדעת עצמו חידש דרשה זו, אלא למד אותה מרבי אלעזר בר רבי יוסי, וכפי שמסופר להלן, והגמרא מספרת את המעשה מתחילתו: **שפעם אחת גזרה המלכות (מלכות רומי) גזרה, שלא ישמרו ישראל את השבת, ושלא ימולו את בניהם ושיבעלו את נדות. הלך רבי ראובן בן איסטרובלי וסיפר קומי**, הסתפר כדרך שהיו הנכרים מסתפרים

עדים זוממין שאם הרגו אין נהרגים לפי שגדול עוונם מנשוא ואין להם כפרה במיתת בית דין ואזיל אבתרייהו לחצר מות. אשריו לאדם את יראי ה' יכבד שהוקש כבודם לכבוד המקום יתברך.

אומר לנו הרב אליפנדרי, אדם שביזה תלמיד חכם היה צריך להיהרג בסקילה. אז למה בכל זאת לא הורגים אותו?! כי סקילה היא לא כפרה מספקת עבורו ולכן את העונש הכבד הוא יקבל בשמים!

אם אלה הדברים, הייתי רוצה ללמוד כמה גמרות 'מפחידות', שאם נתחזק מהם והיה זה שכרנו:

אומרת הגמרא {מסכת תענית ט, א – ב} – ר' יוסי בר' יהודה אומר: שלשה פרנסים (מנהיגים) טובים עמדו לישראל אלו הן: משה ואהרן ומרים, וג' מתנות טובות ניתנו על ידם כלומר, בזכותם, ואלו הן: באר – סלע שהיו מים נובעים ממנו, שבארבעים השנים שהלכו בני ישראל במדבר היה הסלע הולך אתם בכל מסעיהם ונותן להם מים, וענן עמוד הענן שהלך לפני בני ישראל במדבר להורותם הדרך ולישרה להם, ומן. הבאר ניתנה בזכות מרים, עמוד הענן ניתנה בזכות אהרן, והמן ניתנה בזכות משה. כאשר מתה מרים, נסתלק הבאר, שנאמר {במדבר כא-א} ותמת שם מרים, וכתוב בתורה וכתוב מיד אחריו ולא היה מים לעדה, משמע שעם מות מרים נסתלק הבאר, שהפסיק הסלע לתת מימיו; וחזרה הבאר בזכות שניהן בזכות משה ואהרן. מת אהרן, נסתלקו ענני כבוד, שנאמר {במדבר כא-א} וישמע הכנעני מלך ערד. מה שמועה שמע? שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד וכסבור היה שניתנה לו רשות להלחם בישראל, הואיל ונסתלקו העננים המכסים את בני ישראל ומגינים עליהם, סבר מלך ערד שסילק מהם ה' את חסותו. והיינו דכתיב בפס' שלפני זה {במדבר כ-כט} ויראו כל העדה כי גוע אהרן... חזרו שניהם הבאר וענני הכבוד, משהסתלקו במיתת אהרן, בזכות משה. מת משה נסתלקו כולן הבאר, ענני הכבוד והמן; שנאמר {זכריה יא-ח} ואכחיד את שלשת הרועים בירח אחד דהיינו שנסתלקו משה, אהרן ומרים בחודש אחד. וכי בירח אחד מתו, והלא מרים מתה בניסן ואהרן באב ומשה באדר אם כן, כיצד אומר הפסוק שנכחדו שלשתם בירח אחד? אלא הפסוק מלמד שנתבטלו ג' מתנות טובות שנתנו על ידן הבאר שניתנה בזכות מרים, העננים שניתנו בזכות אהרן והמן שניתנו בזכות משה, ונסתלקו כולן בירח אחד בחודש אדר שבו נפטר משה רבינו. נמצאנו למדים שגם לאחר מיתת אהרן היו כל שלוש המתנות קיימות בזכות משה, ורק לאחר מיתתו נסתלקו לגמרי... רב הונא בר מנחם ורב שמואל בר אידי ורב חייא מווסתניא (שם מקום) הוו שכיחי קמיה דרבא היו רגילים להיות לפני רבא וללמוד ממנו. כי נח נפשיה דרבא כאשר נפטר רבא, אתו לקמיה דרב פפא באו שלושת אלו לפני רב פפא ללמוד ממנו. כל אימת דהוה אמר להו שמעתא ולא הוה מסתברא להו כל פעם שהיה רב פפא אומר שמועת הלכה ולא

כותב החיד"א {פתח עינים מעילה יז:} – אל יחזור הבן וכו' בפירוש אשר בעין יעקב כתוב שחלה באסכרא ולבסוף שהתפלל לרפואתו דרך ספן שלא במתכוין על צוארו ויצאה האסכרה מגרונו ונכנסה לגרונו של ספן עכ"ד. ואפשר דהטעם דכשנגזרה גזזה אף שנתבטלה צריך לתת תמור' האיש ההוא דנגזר עליו כמ"ש בזהר חדש פ' בלק ובזהר בלק ולכך נכנסה בגרונו של ספן שימות הספן כמ"ש "ואתן אדם תחתיו" כמו שמפורש בזהר חדש באותו ענין הנורא ...

למרות שר' אלעזר בר רבי יוסי ניצל לבסוף, רואים עד כמה מדקדקים בשמים בכבוד תלמידי חכמים!

גמרא נוספת;

אומרת הגמרא {מסכת ברכות יח, ב} – הגמרא מנסה למצוא ראייה שהמתים יודעים מה שנעשה בין החיים: **ת"ש** ממעשה זה: **דאבוה דשמואל הוו קא מפקדי גביה זוזי דיתמי** אצל אביו של שמואל היו מופקדים כספם של יתומים. **כי נח נפשיה לא הוה שמואל גביה** כשנפטר אביו של שמואל לא היה שמואל אצלו, ואביו לא הספיק להגיד לו היכן המעות של היתומים. ומפני שלא הוחזר הכסף ליתומים **הוו קא קרו ליה לשמואל "בר אכיל זוזי דיתמי"** 'בן של האוכל כספי יתומים'. **אזל אבתריה לחצר מות** הלך שמואל אחרי אביו לבית הקברות [הגר"א סובר שזהו מקום רוחני – מקום התקבצות הנשמות] ומצא שם את המתים יושבים בעיגול מחוץ לקבריהם. **אמר להו: בעינא** אני מבקש את אבי ששמו **אבא. אמרו ליה הרוחות: אבא טובא איכא הכא** הרבה אנשים בשם 'אבא' יש כאן, **אמר להו שמואל: בעינא** אני מבקש את אבי ששמו **אבא בר אבא⁴. אמרו ליה: אבא בר אבא נמי טובא איכא הכא** יש כאן גם הרבה אנשים בשם 'אבא בר אבא'. **אמר להו שמואל: בעינא** אני מבקש את **אבא בר אבא דשמואל, היכא היכן הוא? אמרו ליה: סליק**

⁴ **ברוך שאמר:** לא תמצאו את השם הזה בכל הש"ס מלבד כאן. בכל הש"ס הוא נקרא 'אבוא דשמואל' – ולמה זה ככה? מספר הבן **יהודיע** – הנה בשו"ת הגאונים כתוב בתשובה לרבינו האי גאון ז"ל וז"ל: וששאלתם אבוא דשמואל למה לא נקרא בשמו, אמרו שאביו של שמואל הלך בסחורה למקום רחוק, לימים מצאה אותו מדיית אחת שהיתה יודעת בלשון העופות ותבעתו לדבר עבירה ונתנה לו אלף ככרי כסף וא"ל למה? א"ל: שמעתי שבזה הלילה תוליד בן שלא יהיה כמותו בחכמה וכששמע זה הלך בקפיצת הדרך בלילה לביתו וידע את אשתו ונתעברה ושב לדרכו בקפיצה וכשבא הדבר לבית דין, הלקוה וילדה בן ונקרא שמואל ואח"כ בא אביו והעיד עליו והיה שמואל אומר: אני הרגשתי שהלקו את אמי והכוני ברצועה על ראשי שמקום הרצועה ניכר בראשי שפצעו אותי ועל זה היו קורין אותו 'אבוא דשמואל' – להודיע לכל, שאביו היה ונראה לומר שאמו היתה מנקת אותם הימים והיתה טהורה שאין לה דרך נשים דאל"כ איך בא עליה תיכף? והלא היתה צריכה ז' נקיים וטבילה מאחר שעברו כמה ימים משהלך בעלה כמפורש במעשה, או שכבר פסקו דמיה וטבלה קודם הליכת בעלה ...

(שהיו מגלחים את השיער מלפנים ומניחים בלורית מאחור), כדי שלא יכירו בו שהוא יהודי, **והלך וישב עמהם** עם שרי רומי שגזרו את הגזירות הללו. **אמר להם: מי שיש לו אויב**, האם רצונו שהאויב יעני או שיעשיר? **אמרו לו: יעני! אמר להם: אם כן**, טוב יותר שלא יעשו ישראל מלאכה בשבת, כדי שיענו! **אמרו: טבית אמר** טוב אמר ונכונים דבריו! **(ליבטל) ובטלו** ביטלו את הגזירה שלא לשמור שבת. **חזר ואמר להם: מי שיש לו אויב**, האם רצונו שהאויב יכחיש (ייחלש) או יבריא? **אמרו לו: יכחיש! אמר להם: אם כן**, טוב יותר שימולו ישראל את בניהם לשמונה, ימים ויכחישו על ידי כך! **אמרו: טבית אמר** טוב אמר ונכונים דבריו! **ובטלו** ביטלו את הגזירה על המילה. **חזר ואמר להם: מי שיש לו אויב**, האם רצונו שהאויב ירבה או יתמעט? **אמרו לו: יתמעט!** [אמר להם]: **אם כן**, טוב יותר שלא יבעלו נדות שעל ידי כך לא יפרו וירבו כל כך. **אמרו: טבית אמר** טוב אמר ונכונים דבריו! **ובטלו** ביטלו את הגזירה שיבעלו נדות. לבסוף הכירו בו שהוא יהודי, והבינו שהטעה אותם בדבריו והחזירום, החזירו את הגזירות שבטלו. **אמרו החכמים: מי ילך לרומי ויבטל את הגזרות? ילך ר' שמעון בן יוחאי מפני שהוא מלומד בנסים**, שנעשו לו נסים רבים (כגון בזמן שהסתתר במערה). **ואחריו מי ילך ללוותו? רבי אלעזר בר ר' יוסי. אמר להם רבי יוסי: ואילו היה אבא חלפתא** (אביו של רבי יוסי) קיים, וכי יכולין אתם לומר לו תן בנך להריגה? כלומר, כשם שלא הייתם יכולים לבקש מאבי לסכן את חיי בנו, כך אין אתם יכולים לבקש ממני לסכן את חיי של בני, רבי אלעזר, ולשלוח אותו בשליחות מסוכנת כזו! **אמר להם ר' שמעון: אילו היה יוחאי אבא** (אבי) קיים, יכולין אתם לומר לו 'תן בנך להריגה'? ודאי שלא, ובכל זאת הרי אני מסכים ללכת בשליחות זו ולהסתכן, וכשם שאני מסתכן, כך ילך גם רבי אלעזר. **אמר להו רבי יוסי: אנא אזלין** אני אלך במקום בני, **דלמא עניש ליה ר' שמעון דקא מסתפינא** מתיירא אני שמא יענישנו רבי שמעון בן יוחאי לבני (היינו שיקפיד עליו בגלל איזו סיבה, וייענש מחמתו), ומתיירא אני מדבר זה יותר ממה שאני מתיירא מהאויבים. **קביל עליה דלא ליענשיה** קיבל רבי שמעון על עצמו שלא 'להעניש' את רבי אלעזר בר רבי יוסי (כלומר, שלא להקפיד עליו), ואז הסכים רבי יוסי לתת לבנו ללכת. **אפילו הכי ענשיה** ואף על פי כן, בסופו של דבר 'הענישו' רבי שמעון, כפי שיסופר מיד: **כשהיו מהלכין בדרך, נשאלה שאלה זו בפניהם: מנין לדם השרץ שהוא טמא? עקם פיו ר' אלעזר בר רבי יוסי**, היינו שענה בלחישה ולא בקול רם כדרכו, כדי שלא ירגיש רבי שמעון שהוא כמורה הלכה בפניו, **ואמר: למדים זאת מן הפסוק {ויקרא יא-כט} וזה לכם הטמא בשרץ**". **אמר ליה ר' שמעון** לרבי אלעזר בדרך קפידא: אמנם מעקימת שפתיך אתה ניכר שתלמיד חכם אתה שידעת להשיב כראוי, אבל מכיון שהורית לפני, עליך להיענש על כך: **אל יחזור הבן אצל אביו!**

אומר תוספות – עקם פיו. מיהר להשיב: אל יחזור הבן אצל אביו. בירושל' מפרש שאחזתו אסכרא וכשנזכר ר' שמעון על שהתנה [להשיבו אל] אביו חזר ונתפלל עליו ונתרפא.

שמואל שונה שמואל, **כיון דחשיב קדמי ומכריז** שכיון שהיה אדם חשוב קדמו והכריזו בשמים לפני מותו: **פנו מקום**, ומתוך כך הבין אבוא דשמואל ששמואל נחשב לאדם חשוב.

ניגש לעוד גמרא אחת, לפני שניגש לסגור את הקצוות:

באה הגמרא במסכת מנחות ומספרת, שהיתה מחלוקת בבית המדרש – האם מותר להביא מנחה וביכורים מתבואה חדשה לפני העומר; מה קורה אם אדם הביא מתבואה חדשה לפני הקרבת העומר, ומה קורה אם אדם הביא מנחה חדשה לפני הקרבת קרבן שתי הלחם; אומרת הגמרא, אם הביא קודם העומר – פסול. אם הביא קודם שתי הלחם – בדיעבד זה בסדר;

אומרת הגמרא {מסכת מנחות סח, ב} - יתיב רבי טרפון וקא קשיא ליה ר' טרפון ישב והקשה לו: מה ההבדל בין קודם לעומר שאם הקריב אז מנחות ביכורים מן החדש פסול לקודם שתי הלחם שאסור אז רק לכתחילה להקריב מנחות וביכורים מן החדש, אבל בדיעבד אם הקריבם כשרים? מדוע קודם לשתי הלחם אינם פסולים כקודם לעומר? אמר לפניו יהודה בר נחמיה: לא אינם דומים זה לזה, שהרי אם אמרת קודם לעומר שמנחות וביכורים מן החדש פסולים, שכן עדיין לא הותר חדש מכללו אצל הדייט, שעדיין אסור החדש לאכילת הדייט, האם תאמר שגם קודם לשתי הלחם פסולים שאז כבר הותר חדש מכללו אצל הדייט משקרב העומר? בודאי שלא! כיון שאיסור שהותר מכללו קל מאיסור שלא הותר מכללו, מובן שקודם לעומר שלא הותר מכללו פסול בדיעבד ולאחר הקרבת העומר וקודם שתי הלחם כשר בדיעבד שתק רבי טרפון ולא אמר דבר לסתור תשובה זו צהבו פניו [חייך] של רבי יהודה בן נחמיה מתוך שמחה על שהצליח לדחות את קושייתו של רבי טרפון.

נשאלת השאלה – למה שלא יחייך?

תארו לעצמכם שיגיע מישורו לשר התורה – הגאון ר' חיים קנייבסקי שליט"א, שכל רז לא אניס ליה וישאל אותו שאלה – "כבוד הרב, מה זה ...???" – והוא יענה לו: "באמת שאלה פצצה – לא יודע...", ופתאום יקפוץ איזה בחור בן 15 משיבה קטנה ויאמר: "רגע! אולי זה רש"י בהוריות???", "נכון – כל הכבוד!"; האם יתכן שהוא יחזור הביתה ולא יספר את זה כשחיוך על פניו מקצה לקצה???

ממשיכה הגמרא ואומרת – אמר לו רבי עקיבא: יהודה צהבו פניך משום שהשבת את זקן? תמהני אם תאריך ימים. אמר רבי יהודה ברבי אלעאי: אותו הפרק שאירע המעשה פרס הפסח שבועיים לפני פסח היה. כשעליתי לעצרת לשבועות, להקביל פני רבי טרפון ברגל שאלתי אחריו: יהודה בן נחמיה היכן הוא? ואמרו לי: נפטר והלך לו מן העולם.

למתיבתא דרקיעא הוא עלה לישיבה של מעלה. **אדהכי חזייה ללוי דיתיב אבראי** בינתיים, ראה שמואל את לוי (שנפטר כבר) שיושב מחוץ לעיגול של המתים. **אמר ליה שמואל ללוי: אמאי יתבת אבראי** מדוע אתה יושב מחוץ לעיגול? ועוד, **מאי טעמא לא סלקת** למה לא עלית לישיבה של מעלה? **אמר ליה לוי: דאמרי לי** מפני שאמרו לי: **כל כי הנך שני דלא סליקת למתיבתא דרבי אפס** כפי אותו מספר שנים שלא נכנסת לישיבה של רבי אפס, **ואחלישתיה לדעתיה ועל ידי כך גרמת לו צער⁵ לא מעיילין לך למתיבתא דרקיעא** לא נעלה אותך לישיבה של מעלה. **אדהכי והכי אתא אבוא בינתיים**, הגיע אביו של שמואל; **חזייה דהוה קא בכי ואחיק** ראה אותו שמואל שהוא בוכה וצוחק. **אמר ליה שמואל לאביו: מאי טעמא קא בכית** מאיזה טעם אתה בוכה? **אמר ליה אביו: דלעגל קא אתית** מפני שבזמן הקרוב תבוא אלינו. שאל אותו שמואל: **ומאי טעמא אחיכת** מאיזה טעם אתה צוחק? ענה אותו אביו: **דחשיבת בהאי עלמא טובא** מפני שאתה חשוב מאד בעולם הזה בעיני בני האדם. **אמר ליה שמואל: אי חשיבנא נעילולה ללוי** אם אני חשוב, יעלו את לוי לישיבה של מעלה בזכותי. וכך הוה ועיילוהו ללוי לישיבה של מעלה. **אמר ליה שמואל לאביו: זוזי דיתמי היכא היכן הם? אמר ליה אביו: זיל שקלינהו באמתא דרחיא** לך קח אותם ממושב הריחיים; **עילאי ותתאי דידין** המעות העליונות והתחתונות שלנו הן, **ומיצעי דיתמי** ואלו שבאמצע של היתומים הן. **אמר ליה שמואל: מאי טעמא עבדת הכי** מאיזה טעם עשית כך, שהחבאת את הכספים בסדר הזה? **אמר ליה אביו: לפי שאמרתי, אי גנובי גנבי מגנבו מדידן** אם יגנבו גנבים את הכסף, יגנבו משלנו שמונחים למעלה, ולא יגנבו את הכסף של היתומים, **ואי אכלה ארעא אכלה מדידן** ואם האדמה [שהכסף מוחבא בתוכה] תקלקל את הכסף, כסף שלנו יתקלקל מפני שהוא למטה, ולא כספים של היתומים. **אלמא דידעי** הרי ממה שאבוא דשמואל ידע ששמואל נחשב לאדם חשוב בין החיים, מוכח שהמתים יודעים מה שנעשה בין החיים. הגמרא דוחה: לעולם אין המתים יודעים מה שנעשה בין החיים; ואין ראייה ממה שידע אבוא דשמואל ששמואל נחשב לאדם חשוב בין החיים: **דדילמא שאני**

⁵ אומרת הגמרא {מסכת כתובות קג, ב} - "חנינא בר חמא יושב

בראש". מספרת הגמרא: לא קיבל רבי חנינא להיות ראש הישיבה, מפני שהיה ר' אפס גדול ממנו שתי שנים ומחצה, וסבר רבי חנינא שאין זה לפי כבודו של רבי אפס שהוא [ר' חנינא] יכה כראש הישיבה בחייו. הלכך, יתיב רבי אפס ברישא יושב ר' אפס תחילה בראש הישיבה ויתיב רבי חנינא אבראי ורבי חנינא יושב מחוץ לבית המדרש, שלא היה נכפף לר' אפס, ואתא לוי ויתיב גביה ובא לוי וישב אצלו בחוץ. לאחר זמן, נח נפשיה דרבי אפס נפטר ר' אפס ויתיב רבי חנינא ברישא וישב ר' חנינא בראש הישיבה, ולא הוה ליה ללוי איניש למיתב גביה ולא היה לו ללוי אדם גדול שיהא ראוי ללמוד עמו, ולכן קאתא בא לבבל...
מה בעצם עשה לוי? יושב עם ר' חנינא כדי שלא יהיה לבד. אבל למעשה – ר' אפס נפגע! – "ר' אפס נפגע! אתה לא תיכנס למתיבתא דרקיעא!"

אם ככה, ר' עקיבא פסק פסק – **"צהבו פניך משום שהשבת את זקן? תמהני אם תאריך ימים!"**

נשאלת השאלה – על מה הפסק הזה? הוא הרי לא פגע בו – נשאלה שאלה, אז הוא ענה תשובה!

מבאר ר' חיים קנייבסקי – אמר לו ר' עקיבא, ראיתי שאתה מתכבד בקלון חבריך!

אם אלה פני הדברים, למדנו כאן דבר נורא – תלמידי ר' עקיבא מתו מפני שלא נהגו כבוד זה בזה!

שאלנו – ממתני על חוסר נהיגת כבוד, מקבלים עונש מוות?!

אומר המדרש {שמות רבה, פרשה ה, אות יב} – **אמר רבי עקיבא, למה נמשלו ישראל כעוף, מה עוף אינו פורח אלא בכנפים, אף ישראל אין יכולין לעמד אלא בזקנים.**

מכאן הייתי רוצה לעבור לפשט נפלא, שראיתי בספר **אפיקי מים**:

אומרת הגמרא {מסכת מנחות כט, ב} – **אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שעלה משה רבינו מהר סיני למרום לקבל את התורה, מצאו להקב"ה שהיה יושב וקושר כתרים לאותיות של התורה. המלים שבתורה כבר נכתבו בשלמות, אך הוסיף הקב"ה תגין לאותיות מסוימות. אמר לפניו משה: רבש"ע מי מעכב על ידך מלתת את התורה כמו שהיא? אמר לו הקב"ה: אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות, ועקיבא בן יוסף שמו והוא זה שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ מכל עוקץ וקו קטן שבתורה, תילין תילין ערימות ערימות של הלכות. אמר לפניו משה לפני הקב"ה: רבש"ע הראהו לי! אמר לו הקב"ה למשה: חזור לאחורך וראה. משה מצא את עצמו בבית המדרש בשיעור של ר' עקיבא, והלך וישב בסוף שמונה שורות של תלמידים, והקשיב למשא ומתן בין ר' עקיבא ותלמידיו, אבל לא היה יודע מה הן אומרים. מרוב אכזבה, תשש כחו של משה. אולם, כיון שהגיע דיוגם לדבר אחד, שהיו צריכים לגלות את מקורו, אמרו לו תלמידיו: רבי, מנין לך דבר זה? אמר להן ר' עקיבא: הלכה היא שנמסרה בעל פה למשה מסיני. בשמעו זאת, נתיישבה דעתו של משה. חזר משה ובא לפני הקב"ה, אמר לפניו: רבונו של עולם, יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי? תן אותה ע"י רבי עקיבא! אמר לו הקב"ה: שתוק! כך עלה במחשבה לפני.**

נשאלת השאלה – מה פירוש 'כתרים לאותיות'?

כתרים לאותיות, פירוש הדבר – כבוד התורה! – וראה לך?

אומר הספר אפיקי מים – הכתר הוא החשיבות הנעלמת של אותיות התורה, ולדריכנו, היינו תורת הסוד שנסתרת ונעלמת מחמת החשך והטבע דמה"ט אין לנו בה שום תפיסה בהאי עלמא. והרי ר' עקיבא גילה ע"י עוצם

התבטלות ומסירות נפשו, עומק של תורה שמגלה שגם סדרי העולם הטבעיים אינם אלא תורה. וזהו כתר של תורה שאין למעלה הימנה כיון שעל ידו מתגלה כבודה של תורה בשלימות. והנה במתני' תנן [סוטה מט, ב]: **משמת ר' עקיבא בטל כבוד התורה**, ופירש"י וז"ל: שהיה נותן לבו לדרוש כל קוץ וקוץ של כל אות וכל שכן תיבות יתירות ואותיות יתירות כגון בת ובת אני דורש (סנהדרין נא) וזהו כבוד תורה גדול שאין בה דבר לבטלה, ע"כ. הרי שהכבוד תורה מיוחד לר' עקיבא כיון שהוא גילה שאין שום פרט בעולם שאינו תורה, ולכן דרש כל תג ותג של תורה ונתגלה עיניה עד הסוף.

נשאלת השאלה – אם ככה, איפה כל הכתרים שדרש עליהם ר' עקיבא???

אומר הרב אברמסקי – עם עשרים וארבע אלף תלמידים, נקברו גם הכתרים! ועל זה אנחנו בוכים – על אותה תורה שאבדה לנו!

אילו לא היו מתים עשרים וארבע אלף תלמידי ר' עקיבא, היו לנו היום עוד עשרות כרכים בש"ס, להסביר כל תג ותג וכל קוץ וקוץ שחיבר ר' עקיבא!

נמצאנו למדים, שהאבלות שאנו נוהגים בה כבר מאות בשנים, היא לא על פטירת תלמידי ר' עקיבא, אלא על אותה תורה שאבדה מאיתנו – על אותו החלק של הקוצים ותגים שיכל להיות לנו, אם לא היו נפטרים קודם זמנם!

שאלנו – ולמה הם מתו דוקא בל"ב יום?

פשוט מאוד, אומר המהר"ל, כי ל"ב זה גימטריא 'כבוד';

כותב המהר"ל {חידושי אגדות מהר"ל יבמות סב:} – **וכולן מתו וכו'.** פי' כאשר נוהג כבוד בחבירו דבר זה הוא עצם החיים, וכמו שאמרו בפר' 'בני העיר' {מגילה כז, ב} במה הארכת [ימים] לא נתכבדתי בקלון חברי, ובארנו ענין זה ג"כ בברכות {כח, ב} אצל למדנו אורחות חיים היזהרו בכבוד חבריכם, שם בארנו דבר זה כי הוא אורח חיים ממש, ואלו שלא נזהרו לכך מתו, ומה שמתו מפסח עד עצרת. אף שהזמן הוא יותר טוב מכל הזמנים עם כל זה מתו, וגם מתו באסכרה מיתה משונה, להודיע שחטאו ולא יאמרו בטבע מתו. ועוד יש לפרש כי הזמן הזה מפסח ועד עצרת מורה על כבוד התורה. ומדרגת התורה שהיא מתעלה עד שער החמישים, ולפיכך הספירה ז' שבועות מדרגה אחר מדרגה והם לא נתנו כבוד לתורה לנהוג כבוד זה בזה. ולפיכך מתו מפסח ועד עצרת דוקא, והיו מתים שלא היו נותנים כבוד [הוא מספר זה] דהיינו ל"ב יום ובל"ג בעומר פסקו. דאמר שמתו מפסח ועד עצרת. מ"מ הגזירה פסקה בל"ג בעומר שלא חלו יותר רק אותם שחלו מקודם ל"ג בעומר מתו לאחר ל"ג בעומר.

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

ראש הקהל רואה את המעשה ולא מבין – "כנראה שהם עושים כוונות מיוחדות..." 😊

מגיעה מנה שניה, הרבנית מגישה להם קציצות דגים; לוקח ר' זושא חצי קציצה, עוטף בניילון ושם בכיס של החליפה – וראש הקהל לא מבין את פשר הדבר.

מגיעה המנה העיקרית, מגישים להם רבע עוף – לוקח ר' אלימלך חתיכה מהעוף, עוטף בניילון ומכניס לכיס!

בסוף הסעודה, פונה אליהם ראש הקהל ושאלה בפיו – "תסלחו לי רעב'ס, אני ב"ה זכיתי לארח הרבה רבנים על שולחני. אבל מעולם לא ראיתי כזאת הנהגה, לקחת אוכל לעטוף אותו בניילון ולהכניס לכיס – מה פשר הדבר???"

אמרו לו האחים: "פשוט מאוד, היינו פה גם לפני שנה. רק אז לא היה לנו בגד כזה יפה כי לא נחשבנו 'רבע'ס' – אז מי הזמין אותנו אז?! החייט ... הסנדלר... הנגר וכד' אבל היום שנהיינו 'רבע'ס הגעת ואמרת לנו 'היום אתם אורחים שלי!' – אנחנו לא השתנינו מלבד דבר אחד – הבגד שלנו, אז הבנו שלא לנו אתה נותן לאכול אלא לבגד – אז נתנו לו לאכול!" ☺

זה מה שאומרת לנו המשנה באבות – "וְאֵין כְּבוֹד אֶלָּא תוֹרָה" – התורה היא הכבוד!!!

אומרת הגמרא {מסכת מכות כב. ב.} - אמר רבא כמה טפשי שאר אינשי כמה שוטים הם שאר בני אדם, כלומר רובם דקיימי מקמי לפני ספר תורה שעומדים לכבוד ספר תורה, ולא קיימי מקמי גברא רבה ואינם עומדים לכבוד אדם גדול בתורה.

אומרת הגמרא {מסכת ברכות ח. ב.} - והזהרו בזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו, דאמרינן לוחות ושברי לוחות מונחות בארון.

אבל מה אתה רוצה, הוא על כיסא גלגלים עם אלצהיימר! – את השם שלו הוא לא זוכר!

נכון, אבל כל כולו תורה!!!

נמצאנו למדים, עד כמה צריך לכבד תלמידי חכמים – כמה כבוד צריך לתת להם!

אם כן, לא יתכן שתלמידי ר' עקיבא עם כל עמל התורה שלהם, לא ינהגו כבוד זה בזה; לא יתכן שהם יתנו כבוד לתורה מצד אחד, ומצד שני לא יתנו כבוד ללומדיה!

אה, אבל זה לא הרבה שלי ואולי אני לא חייב לתת לו כבוד?

נכון שהוא לא הרבה שלך. אבל מה לעשות שאומרת המשנה באבות {פ"ו מ"ג} – **הַלּוּמֵד מִחֲבֵרוֹ פֶּרֶק אֶחָד או הַלֵּכָה אַחַת או פְּסוּק אֶחָד או דְּבוּר אֶחָד או אֶפְלוֹ אוֹת אַחַת, צָרִיךְ לְהוֹגֵג בּוֹ כְּבוֹד ... וְאֵין כְּבוֹד אֶלָּא תוֹרָה, שְׁנֵאמַר (משלי ג) כְּבוֹד חֲכָמִים יִנְחֻלּוּ.**

כותב התפארת ישראל – אין כבוד ראוי לו לאדם אלא בשביל התורה שלמד, דכבוד שיעשו לו בשביל עושר או יופי שלו הוא תלוי בדבר ואינו ראוי לו כי אם להדבר. אבל כבוד שיעשו לאדם בשביל תורתו היא ראויה לו בעצמו דהרי קשורה בנפשו כלהב בפתילה.

ידוע הסיפור על ר' זושא ועל אחיו ר' אלימלך, שבהיותם עניים מרודים היו עוברים מעיר לעיר ואף א' מנכבדי המקום לא היה נותן להם חשיבות; כשהיו באים להתארח בעיר פלונית בשבת, מי שהיה מזמין אותם להתארח, היה א' מפשוטי העיר כגון הסנדלר או הנגר של העיר וכד'.

לימים שמם הלך והתפרסם בשל גדלותם בתורה, ונעשו אדמו"רים גדולים – שמם יצא מסוף העולם ועד סופו, וכבר לבשו בגדי אדמו"רים מכובדים וכו'. וברגע שהגיעו למקום פלוני, ישר התקבלו בכבוד גדול!

פעם א' הם הגיעו לעיירה שהיו נוהגים להתארח בה בשבת, יצא 'ראש הקהל' לקבל את פניהם – "שלום עליכם! השבת אתם מתארחים אצלי!". מנגד, הגיעו הסנדלר והנגר שהיו מארחים אותם עוד קודם – "רעב'ס, תמיד הייתם מתארחים אצלנו, אז מה פתאום עכשיו תתארחו אצל ראש הקהל?!"

זה משך מפה וזה משך מפה – עשו הצעת פשרה – בליל שבת הם יתארחו אצל ראש הקהל, וסעודה שניה ושלישית הם יתארחו אצל הסנדלר והנגר!

הגיע ליל שבת קודש, עושים קידוש, נטילת ידיים, המוציא – אוכלים כזית מהחלה, ופתאום לוקחים חצי פרוסה – עוטפים בניילון ושמים בכיס של החליפה!

יהי רצון שנתחזק בכבוד תלמידי חכמים, ונזכה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן ואמן!!!

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

פרשת בהר – רבי עקיבא ותלמידיו – שנת תשע"ט

פרשת השבוע שנקרא בשבת זו, פרשת בהר.

פותחת הפרשה: {ויקרא כה, א} **וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינִי לֵאמֹר:** {ב} **דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תֵבְאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וּשְׁבַתָּה הָאָרֶץ שְׁבַת לָהּ:** {ג} **שֵׁשׁ שָׁנִים תַּזְרַע שָׂדֶךְ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תַּזְמֹר כְּרֶמְךָ וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ:** {ד} **וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת שְׁבַת שְׁבַתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שְׁבַת לָהּ שָׂדֶךְ לֹא תַזְרַע וְכְרֶמְךָ לֹא תַזְמֹר:** {ה} **אֶת סְפִיחַ קִצִּירְךָ לֹא תִקְצֹר וְאֶת עֹנְבֵי קִצִּירְךָ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שְׁבַתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ.**

החל מפרשת קדושים, עוסקת התורה בענייני קדושה; בפרשת קדושים, עוסקת התורה בקדושת עם ישראל בכללותו. בפרשת אמור, מדברת התורה על קדושת הכהנים, כמ"ש {ויקרא כא, ו} **קְדָשִׁים יִהְיוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא יִחַלְלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם כִּי אֵת אֲשִׁי ה' לָחֵם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מְקַרְבִּים וְהָיוּ קְדָשִׁים.** ובנוסף, מדברת שם התורה גם על קדושת הזמן – השבת והמועדים, כמ"ש {כג, א} **וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:** {ב} **דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מְקַרְאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדֵי.** והשבת, עוסקת התורה בקדושת הארץ – מצות השמיטה ומצות היובל, כמ"ש {כה, י} **וְקִדְשְׁתֶּם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וּקְרַאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ לְכָל יֹשְׁבֶיהָ וְגו'.**

נעסוק היום דוקא בענין של "קדשים תהיו" – וכדבריו של ר' שמעון שקאפ, שהאדם צריך להקדיש עצמו לטובת הכלל. ובזה 'כשלו' תלמידיו ר' עקיבא שלא נהגו כך ולא פעלו למען הכלל; כל א' עשה למען עצמו וסירב ללמוד עם אנשים שנמוכים ממנו. וזו היתה הסיבה להסתלקותם מן העולם⁶.

נעסוק היום בנושא הזה ונחבר אותו ליום ל"ג לעומר שיחול בשבוע הבא ביום חמישי:

רוב המצוות בפרשת בהר, עוסקות בענייני שמיטה ויובל. אבל חוץ מהן יש עוד כמה מצוות נוספות – דוגמת איסור ריבית [בנוסף, התורה מדברת על איסור ריבית גם בפרשת משפטים וגם בפרשת כי תצא];

אומרת התורה: {כה, לה} **וְכִי יָמוּךְ אַחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהִחֲזַקְתָּ בּוֹ גֵר וְתוֹשֵׁב וְחִי עִמָּךְ.**

אומר רש"י – **והחזקת בו.** אל תניחוהו שירד ויפול ויהיה קשה להקימו, אלא חזקהו משעת מוטת היד. למה זה דומה, למשאוי שעל החמור, עודהו על החמור אחד תופס בו ומעמידו, נפל לארץ, חמשה אין מעמידין אותו.

⁶ **ברוך שאמר:** כדברי הספר חזון למועד [ח"ב מאמר יד] עיי' שם.

לכן אומרת התורה, כאשר אדם נמצא בקשיים כלכליים, תן לו את 'המזומנים' שהוא זקוק להם כדי שלא ייפול – ולמה? כי אחרי שסוגרים את ה'ברז', לוקח הרבה זמן לשקם את עצמך מחדש.

{שם לו} **אֶל תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתִרְבִּית וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ וְחִי אַחִיךָ עִמָּךְ.**

המילים "וְחִי אַחִיךָ עִמָּךְ" הם המקור למחלוקת הידועה שבין ר' עקיבא ובן פטורא; הרמב"ן במקום מעתיק את דברי ר' עקיבא ובן פטורא, רק שהרמב"ן מעתיק את דברי התורה כהנים שקורא לו 'בן פוטירי' ולא 'בן פטורא';

כותב הרמב"ן – **וטעם וחי אחיך עמך.** שיחיה עמך והיא מצות עשה להחיותו שממנה נצטוינו על פקוח נפש במצות עשה ומכאן אמרו (תו"כ פרשה ה ג) "וחי אחיך עמך" זו דרש בן פוטירי: שנים שהיו מהלכין בדרך וביד אחד מהם קיתון של מים אם שותה הוא מגיע לישוב ואם שניהם שותים שניהם מתים, דרש בן פוטירי מוטב ישתו שניהם וימותו ולא יראה אחד במיתתו של חברו. עד שבא רבי עקיבא ולמד 'וחי אחיך עמך' חיך קודמים לחיי חבריך. וחזר ואמר (בפסוק הבא) וחי אחיך עמך לחזק ולהזהיר ומדרשו (ב"מ סב) ...

תחילה, צריך לעמוד על שאלה נפלאה של המלבי"ם, איך יתכן להסביר את המחלוקת שבין ר' עקיבא ובין בן פטורא, שא' אומר 'ימותו שניהם וא' אומר 'לא'! חיך קודמים לחי' חברך – ושניהם לומדים מאותו הפס' – "וְחִי אַחִיךָ עִמָּךְ" – דבר והיפוכו, א"כ איך יכול להיות דבר כזה?!

מסביר המלבי"ם, במקום שנאמר בתורה 'עמך' הכוונה שאתה איתו ביחד לגמרי. ובמקום שכתוב 'איתך', הכוונה שאתה נמצא איתו ביחד אבל אתה לא מאוחד איתו לגמרי.

מי שעומד על הדברים ביתר הרחבה, הוא הגאון מוילנא בתחילת פרשת בלק;

אומר הגאון מוילנא {קול אליהו, בלק} – בפס' ויאמר אלקים אל בלעם לא תלך עמהם לא תאור את העם כי ברוך הוא, והנה אח"כ כתיב "וַיֹּאמֶר לוֹ אִם לִקְרֹא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוֹם לְךָ אִתָּם וְגו'", ואח"כ כתיב "וַיֵּלֶךְ עִם שְׂרֵי מוֹאָב וַיַּחַר אֵפָה ה' כִּי הֵלֵךְ הוּא וְגו'", ומקשים כל המפרשים כיון שאמר מתחילה לא תלך עמהם איך נתן לו אח"כ רשות לילך, ההוא אמר ויתנחם, גם קשה מאד כיון שנתן לו רשות בפה מלא שילך א"כ אמאי חרה לו?

אמנם יבואר כי יש חילוק בין תיבת 'עם' או 'עמו' או ובין תיבת 'את' או 'אתו', כי תיבת 'עם' יורה השינוי בדבר ההוא

היה צריך לענות, היתה השאלה הבאה: אדם נוסע ברכב 'סמארט'⁷, בחוץ משתוללת לה סופת שלגים, והבנאדם עובר ליד תחנת אוטובוס שממתינים בה שלשה אנשים: החבר הכי טוב שלו, הרופא של העיר וזקן שרועד מקור – את מי לדעתך הוא צריך לקחת איתו?

יש שיאמרו "ודאי את הזקן – פיקוח נפש!"; יש שיאמרו "ודאי את הרופא, כי אם אתה לוקח אותו לקופת חולים, הוא יוכל להציל חיים של כמה וכמה אנשים!"; ויש שיאמרו "עזוב אותך מהזקן ועזוב אותך מהרופא, קח את החבר שלך – חבר לא משאירים מאחור!"

ומי לבסוף התקבל לעבודה?! – זה שכתב כך: "אני יוצא מהרכב, נותן את המפתחות לרופא עם הזקן, ואני והחבר נשארים בתחנה!" ©

מה צורת החשיבה שישנה כאן? כל א' אומר "אני" – אף א' לא מעלה על דעתו לצאת החוצה – "זה הרכב שלי, למה שאני אצא החוצה?!" – ואלו הם דברי הגמרא: ר' עקיבא אומר, חייך קודמים – קודם אתה, ואם אתה יכול על הדרך לקחת עוד מישהו – תיקח. אבל קודם אתה! בן פטורה אומר לא כך, אלא תצא מהקופסה שלך – אתה נמצא בעולם הזה כדי לעזור לאחרים!

לפני שניכנס לעומק המחלוקת הזו ונחבר אותה לל"ג בעומר, נצטרך ללמוד תחילה קטע קצר מתוך דבריו הנפלאים של ר' ירוחם ממיר בספרו **דעת חכמה ומוסר** (ח"ב מאמר ז');⁸

כותב רבינו ירוחם ממיר – ובאמת כשמתבוננים אנו בכל המציאות, באופני סידור הבריאה, בכל חיי האדם, בכל דבר ודבר, מוצאים אנו בכל מה שהוטבע והוסדר מעט מעט מה שהאדם עושה בשביל עצמו, ורובא ככולא, מעשהו ופעולותיו מצד מציאותם הם כולו בשביל זולתו, ואף אם הוא חושב בשביל עצמו, מ"מ המציאות הוא שסוף סוף הוא עושה בשביל אחרים. כל מה שיש לו לאדם יש מיד בכוחו להטיב לזולתו. אם אחד עשיר הוא יש בתכונתו להטיב לזולתו, וכן בכל דבר ודבר. עד שמתבאר בזה בעליל כי כל חיי האדם ומציאותו הוא הכל בשביל אחרים, וכל תפקידו הוא רק לזולתו. כן כשנתבונן בכל התורה כולה רואים אנו שכולה היא לא בשביל עצמו. התורה מתחלקת לב' סוגים: א' המצוות שבין אדם למקום, ב' המצוות שבין אדם לחבירו – ואיפה הוא ה'בינו לבין עצמו? אלא ש'לעצמו' אינו מכל וכל, כל הסדר נזיקין הוא רק לזולתו – בינו לבין אחרים, להיזהר שלא לפגוע במה שלאחרים, עד שאמרו חז"ל {סוטה י:} מוטב שישליך

דקיימרי ופעולת שניהם על כוונה אחת ממש, וכל דבר ששניהם עושים זה הדבר על כוונה ורצון אחד וגם אין אחד נפעל מחבירו שייך לשון 'עם', אך תיבות 'את' או 'אתו' יורה שהגם שהם עושים זה הדבר ביחד אך לא על כוונה אחת ולבם אינם שוים, שכל אחד יש לו כוונה אחרת בדבר ההוא, או כשאפילו שניהם עושים על כוונה אחת אך שהאדם פועל והשני נפעל אז שייך לשון 'את' או 'אתו' וכמו שורה בתיבת 'את' ברוב פעמים שורה על הנפעל. כמו 'ויעקד את יצחק בנו' וכהנה רבות, ולכן אפילו כשבא על הצירוף כי שניהם עשו הדבר הזה יורה או שהאחד פועל ואחד נפעל או שאינם שוים בלב אחד. והנה כאן מתחלה אמר לו השי"ת "לא תלך עמהם", 'עמהם' דייקא, כי כוונתם היה שילך ויקלל את העם לכן הזהירו שלא ילך בכוונה זו לקללם, לא תאור את העם כי ברוך הוא, ואחר כך כשהתאמץ בלעם לילך אז נתן לו רשות לילך אתם, אתם דייקא, כמ"ש 'קום לך אתם', ר"ל שכבר אמרתי לך שלא תלך בבחינת עמהם, בכוונה לקללם, רק לך אתם שלא יהיה לך דומה ללבם, ובאם היה בלעם עושה כן לא היה חרה עליו כלל, אך בלעם מחמת רשעו לא עשה כן רק וילך עם שרי מואב, 'עם' דייקא [כמו שפירש"י: לבו כלבם שוה] כי חשב לקלל, לכן 'ויחר אף ה' כי עבר על מצוותיו, והנה אח"כ אמר לו המלאך 'לך עם האנשים', והוא כמו שפירש"י ז"ל בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, כי חלקך עמהם וסופך ליאבד מן העולם, מדה כנגד מדה כמו שהוא רצה להיות בשיווי עמהם כן יהיה העונש בשיווי עמהם.

עכ"ד.

אומרת הגמרא {מסכת ב"מ סב, א} – דרש בן פטורה: מוטב שישתו שניהם וימותו – ולמה ששניהם ימותו?!

אומר המלבי"ם, כי נאמר בתורה "וְחַי אַחִיר עִמָּךְ" – היינו הוא שווה אליך בכל דבר. ולכן אם א' לא יכול להחזיק מעמד ללא מים, גם השני לא יחזיק מעמד ושניהם ימותו.

ממשיכה הגמרא ואומרת – עד שבא ר' עקיבא ולימד: וחי אחיר עמך חייך קודמים לחיי חבירך – קודם כל תחיה אתה, ורק אח"כ שיהיה 'עמך'!

א"כ יש כאן שני דברים: בן פטורה אומר: "וְחַי אַחִיר עִמָּךְ" ששניהם שווים במים, ואין לא' עדיפות על חבירו. מנגד, ר' עקיבא אומר, קודם כל אתה צריך לחיות, ורק לאחר מכן שיהיה 'עמך'.

בא הספר **אוצרות פניני התורה** ומביא מעשה יפה שניתן לקשר לכל הענין;

עמותת חסד גדולה בארצות הברית חיפשה מנכ"ל; א"כ כל א' שרצה להתמודד לתפקיד, היה צריך לשלוח 'קורות חיים' ולענות על שאלון. בין השאלות שהמתמודד לתפקיד

⁷ **ברוך שאמר:** רכב קטן עם שני מקומות בלבד – דוגמת 'בימבה'

למטה אע"פ שיש בו כמה קלקולים דיין מים הוא, כן הוא בהאדם, אע"פ שיהיה בו כמה וכמה קלקולים, אכן כל זמן שרואים שעדיין יש בו מעלת הרגש ואהבת רעהו, על דרך שכתבנו, על דרך לזולתו – שם תואר אדם עליו, אבל אם אין בו סימן זה, אם ענין זה של לזולתו נאבד ממנו, סימן שכבר אבד שם אדם מעליו. וזהו הביאור במה שאנו רואים שסודם חרב מפני שלא עשו צדקה, וכדכתיב בקרא (יחזקאל טז, מט) ואף שהיו בהם כמה וכמה עבירות חמורות מזה, עריות ושפי"ד וגזל, משום שזהו הבחינה האמיתית, ואף אחר כל הקלקולים, אם רק עשו צדקה וחסד עם רעיהם, הנה סימן שעוד יש עליהם תואר אדם. אבל אם לא עשו צדקה, בזה נשחתו לגמרי, שאבד מהם כל צורת ותואר אדם, עד שנחרבו ונעשה בהם מה שנעשה.

כלל הדבר הוא שהאדם צריך להרגיש את עצמו כמו צינור בשביל אחרים. וכל מה שניתן לו כמו עושר וחכמה וכו', צריך ללכת הלאה ממנו לחבירו באופן שלא ירגיש כלל חילוק בינו לבין חבירו. וזהו תואר האדם האמיתי. וזהו הרגש מאמרם ז"ל מה שאמרנו {ב"מ סו.} **בשנים ההולכים במדבר ויש לאחד קיתון של מים ואין בכדי לשתות לשניהם שיוכלו לחיות, מוטב שישתו שניהם ואל יראה אחד במיתת חבירו, משום שזהו נגד מציאותו שישתה הוא וימות חבירו, כיון שכל חייו הוא רק לזולתו, אין צריך להיות חילוק כלל בינו לבין חבירו, וע"כ אי אפשר להיות דבר זה שישתה הוא ויראה במיתת חבירו, שזהו היפך כל מציאותו של אדם, רק התורה התירה לנו מקרא ד'וחי אחיך עמך' חיך קודמים וזהו החידוש.**

עכ"ד.

א"כ מה החידוש היותר גדול שיש כאן – בן פטורא שאומר 'שניכם תמותו'. או ר' עקיבא שאומר 'חיך קודמים'; כולם יגידו פה אחד שדברי ר' עקיבא הם הדבר שרובם היו עושים, ודברי בן פטורא זה החידוש העצום – ללכת למות בשביל החבר שלי, ועוד שהמים שלי? – זה נגד ההיגיון! – וכאן זה החידוש הגדול! – ולמה? כי כל מטרת האדם לתת לאחר; אם אתה לא נותן לו את המים – הוא מת ואתה נשאר לחיות – זה היפך מציאות האדם!

בא החידושי הרי"ם ואומר דבר נפלא;

נשאלת השאלה – למה נקטה הגמרא בלשון **"עד שבא ר' עקיבא"** – משמע שהוא לא היה במקום עד כה, והוא הגיע מאיזה מקום. א"כ מאיפה הוא בדיוק הגיע?

גמרא נוספת שנוקטת בלשון זהה;

אומרת הגמרא {מסכת פסחים כב, ב} – ר' שמעון **העמסוני** **היה דורש כל אתים שבתורה** כל 'את' בא לרבות כיון שהגיע

עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים. ואסור להציל עצמו בממון חבירו {ב"ק ס.}. והיכן נאבד ה'עצמו'? אלא ודאי שזהו באמת תכונת וצורת האדם האמיתית, רק ורק בשביל חבירו, עד 'מוטב שישליך עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים'.

הרמב"ן מבאר על ואהבת לרעך כמוך {ויקרא יט, יח} "כי לא יקבל לב האדם שיאהב את חבירו כאהבתו את נפשו וכו' אלא צותה התורה שיאהב חבירו בכל ענין כאשר יאהב את נפשו בכל הטוב וכו' כי פעמים שיאהב אדם את רעהו בדברים ידועים להטיבו בעושר ולא בחכמה וכיוצא בזה, ואם יה' אוהבו בכל יחפוץ שיזכה רעהו האהוב לו בעושר ובנכסים ובכבוד ובדעת ובחכמה ולא שישוה אליו אבל יה' חפץ בלבו לעולם שיה' הוא יותר ממנו בכל טובה, ומצוה הכתוב שלא תהי' פחיתות הקנאה הזאת בלבו אבל יאהב ברבות הטובה לחבירו כאשר אדם עושה לנפשו ולא יתן שיעורים באהבה וע"כ אמר ביהונתן כי אהבת נפש אהבו בעבור שהסיר מדת הקנאה מלבו ואמר כי אתה תמלוך על ישראל, עכ"ל. רואים אנו מזה כי עיקרו של הציווי "ואהבת לרעך כמוך" הוא שישוה אליו, היינו, שהכל יוכל לילך ישר ממנו לחבירו בלי שום עיכובים, ולא יעכב "אהבת עצמו" כלום, עד שגם מלכות יוכל למסור לחבירו בלי שום עיכוב, ולא יתעכב בהעצמו אף כחוט השערה, וזהו צורת האדם באמת.

רואים אנו מזה יסוד גדול ונורא. שהאדם מצד יצירתו, מהותו ותכונתו הוא רק לזולתו, וכמו מים שתכונתם הוא לירד למטה, כן הוא טבעו של האדם. תכונתו, ה'מים' למטה של כל חייו הוא, לחיות בשביל זולתו, ולא לעצמו כלום, בגדר שהוא רק כמו צינור ומעבר בשביל אחרים. והאחר הוא ג"כ אינו רק צינור לאחרים ולא לעצמו, וכן כולם. ואם האדם חי בשביל עצמו, הוא אוהב את עצמו, מעכב הכל לעצמו. זהו ההיפך מדרך יצירתו, זהו מהפך קערה על פיה – היפוך כל צורת האדם, וזהו כמו אם נאמר ש'מים' יעלו למעלה, הלא זהו איבוד כל הצורה של מים.

ואהבת לרעך כמוך אין זה ציווי שיטיב עם חבירו ויעשה עמו חסד, שע"ז יש ציוויים אחרים, אלא הציווי הוא שלא יעכב לו אהבת עצמו כלום, עד שיאהב את חבירו כנפשו ממש. וזהו תואר האדם באמת ...

והנה כמו באש, שתואר האש הוא שהולך ונמשך למעלה. אף שיתאוו בו כמה וכמה קלקולים, אכן כל זמן שעדיין יש בו סימן זה שנמשך למעלה עדיין אש הוא; וכן במים כל זמן שהולכים

⁸ **ברוך שאמר:** את המימרא הזאת אמר ר' שמעון בר יוחאי. וראיתי בא' המבארים שזה המקור להדלקת המדורות ביום ל"ג לעומר, להזכיר לאדם שמוטב לו להפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים.

מהדברים האלה, נוכל להיכנס לל"ג בעומר:

ר' עקיבא היה סמל – שכל כולו היה מידות טובות; רחל, בתו של כלבא שבוע, התחתנה איתו, כי ראתה שהוא 'צנוע ומעיל' (כתובות סב, ב) – היינו, שהיה בעל מידות טובות. וחז"ל סומכים את הדברים על דברי הגמרא במסכת שבת;

מספרת הגמרא (מסכת שבת קכ"ז, ב) – ומעשה באדם אחד שירד מגליל העליון ונשכר אצל בעה"ב אחד בדרום שלש

שנים אדם אחד היה גר בגליל, חיפש עבודה ומצא עבודה בדרום, אצל חקלאי שהיתה לו חווה בדרום. הוא קבע איתו מחיר – 6000 ₪ בחודש נטו; אמר: "אעבוד אצלך כמה חודשים ואלך הביתה"; הבן-אדם התחיל לעבוד ... הסתיים חודש ראשון, בעל הבית בא לשלם לו משכורת, אומר לו הפועל: "אין לי איפה לשים את זה, תעשה טובה, תשמור לי את זה – תשים את זה באיזה תוכנית חיסכון – 'הכוח לחוסך', 'הכוח לייש' © ובתום תקופת החיסכון, אקח את הכסף"; חלפה לה שנה, יש לו כבר בחשבון יתרת זכות 72,000 ₪. הוא לא מוציא גרוש; אוכל על חשבון בעל הבית, ישן על חשבון בעל הבית. עובד שנה נוספת, יש לו כבר בחשבון 144,000 ₪. עובד שנה נוספת, יש לו כבר בחשבון 216,000 ₪; **ערב יוה"כ אמר לו תן לי שכרי ואלך ואזון את אשתי ובני;** לאחר שלוש שנים, פונה הפועל לבעל הבית ומבקש: אדוני היקר, כבר שלוש שנים לא ראיתי את אשתי והילדים, אני רוצה לחזור הביתה, תוציא לי בבקשה את הכסף ואחזור הביתה"; **אמר לו בעל הבית: אין לי מעות;** אני מצטער מאוד, אבל יתרתך בחשבון, היא 0 – אין כסף בחשבון. **אמר לו הפועל: תן לי פירות;** הוא לא שואל שאלות 'איפה הכסף'; "אין כסף, אז אין. אבל ב"ה יש חליפי כסף – תן לי לפחות פירות. ב"ה היום קטפו 2 טון אפרסק, תן לי 200 ק"ג, אמכור את זה ב-10 ₪ קילו וכך אוכל להתפרנס. **אמר לו בעל הבית: אין לי פירות. תן לי קרקע** אז תן לי קרקע; יש לך 5,000 דונם שאתה מגדל בו תבואה, תן לי שתי דונם, אמכור כל דונם ב-25,000\$, וככה יהיה לי קצת כסף. **אמר לו בעל הבית: אין לי קרקע. תן לי בהמה;** יש לך כאן ב"ה 10,000 ראשי בקר, תן לי בבקשה עשרה ראשי בקר, אמכור כל ראש ב-10,000 ₪ שיהיה לי קצת כסף לחגים. **אמר לו בעל הבית: אין לי בהמות. ביקש הפועל: תן לי כרים וכסתות;** תן לי לפחות את הכרים והכסתות שישנתי עליהם. אמכור אותם באלף שקל, שלפחות יהיה לי עם מה לחזור לגליל. **אמר לו בעל הבית: אין לי. הפשיל כליו לאחוריו והלך לביתו בפחי נפש, לאחר הרגל נטל בעה"ב שכרו של הפועל בידו;** הלך לבנק, הוציא 216,000 ₪ שם בשקית ובנוסף לקח עמו משוי ג' חמורים; **אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים והלך לו לביתו של הפועל.** מגיע לביתו של הפועל, דופק בדלת ונכנס; "שלום עליכם"; "ברוך הבא!", **אחר שאכלו ושתו נתן לו שכרו;** "דבר ראשון, קח מה שמגיע לך, יש לך כאן 216,000 ₪, חוץ מזה, הבאתי לך שלושה חמורים טעונים – אחד של מאכל, אחד של משתה ואחד של מיני מגדים – מה שנקרא 'מענקים' ©. **אמר לו בעל הבית: בשעה שאמרת לי תן לי שכרי ואמרת לי מעות, במה חשדתני? אמרתי שמא פרקמטיא בזול נזדמנה לך ולקחת בהן חשבתי לעצמי, אולי**

{דברים ו-יג} **לאת ה' אלקיך תירא פירש** אמר איך יכל להיות משהו לרבות ה' אלקיך? ! שמא יש ח"ו שתי רשויות? **אמרו לו תלמידיו: רבי כל אתים שדרשת מה תהא עליהן. אמר להם: כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך אני מקבל שכר על הפרישה. עד שבא ר' עקיבא ודרש: 'את ה' אלקיך תירא' לרבות תלמידי חכמים** כמו שאתה ירא מהקב"ה, כך תירא מתלמידי חכמים.

מאיפה הוא בא?

אומר החיד"א, הוא הגיע מהעולם העליון; **החזון למועד** מביא בשם **החתם סופר**, שהוא הגיע מהלוויית של 24 אלף תלמידיו, ולכן כשהוא ראה שהם מתו היות והם לא נהגו כבוד זה בזה, הוא דרש: **"את ה' אלקיך תירא' לרבות תלמידי חכמים"**.

כותב החידושי הרי"ם {פרשת בהר} – מהו הלשון 'עד שבא רע"ק? אלא כל אחד מישראל צריך לרצות לעשות כבן פטורא כי איך יוכל לראות במיתת חבירו⁹ רק מטעם שרע"ק מלמדו להקדים חיי עצמו, לכך הוא מוכרח לשתות.

יש לדקדק בלשון 'עד שבא רבי עקיבא ולימד', למה לא אמרו רבי עקיבא אומר וכו'. ויש לפרש שחכמים לא היו יכולים להכריע בדבר, שהרי לכל אדם יש נגיעה, ואיתא בגמרא {פסחים כה:} לגבי מסירות נפש על רציחה מאי חזית דדמא דידך סומק טפי [וכי הדם שלך אדום יותר משלך?!] וכו', ואם כן גם כאן יש לומר כן 'מאי חזית וכו' שיקח המים לעצמו וימות חבירו, עד שבא ר' עקיבא ולימד שהתורה אמרה שיהיו חיין קודמים, דמצינו {ברכות סא:} [שר' עקיבא ישב בכלא]; שאמר רבי עקיבא כל ימי הייתי מצטער על פס' זה, בכל נפשך {דברים ו, ה} אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו כו', שכל ימיו היה מצפה למסור נפשו על קידוש ה', ולא היתה לו נגיעה, הוא היה יכול להחליט ולומר שהתורה אמרה חיין קודמים, שלא היה צריך לחיותו עבור עצמו ולטובת עצמו, אבל למי שהחיות הוא הנאה ותענוג בשבילו, אין לו רשות לומר שחיין קודמין לחיי חבירו.

פירוש הדבר, אדם שאומר "חיין קודמים" אומר את זה כי יש לו אינטרס – הוא רוצה לחיות! ולכן יש לו נגיעה בדבר! אבל אז בא בן פטורא ואמר "רבותי! א"א להחליט ככה כי כולנו רוצים לחיות! אבל האמת היא, שימותו שניהם ואל יראה א' במיתת חברו"; ר' עקיבא שכל חייו ציפה למות על קידוש השם, שאמר "מתי יבוא דבר זה לידי ואקיימנו" – ולכן רק הוא יכל לומר "וחי אחיך עמך" – קודם כל תחיו ורק אז תמסרו את הנפש! – ולמה רק הוא יכל לומר את הדברים? כי כל חייו ציפה למות על קידוש ה'!

⁹ **ברוך שאמר:** פירוש, איך יתכן שאתה תשתה והחבר שלך ימות כי לא נתת לו לשתות? ! זה הרי לא נורמלי!

על בארה אחת בלוד וראה חוליית הבור חקוקה. אמר: מי חקק את החוליא הזו? אמרו לו החבל, אמר להם ויכול הוא? אמרו לו הן, מפני שהוא תדיר עליה. אמרו לו ולכך אתה תמה? מים שחקו אבנים, שנאמר {איוב יד, יט} אבנים שחקו מים, ועוד שהמים רכים יותר מהחבל, אמר להם כי לבי קשה כאבן, אלך ואלמד פרשה אחת מן התורה. הלך לו לבית הספר והתחיל קורא בלוח הוא ובנו ולמד מקרא ותרגום ומדרש הלכות ואגדות שיחים ומשלוח – הכל למד... היה רבי עקיבא נושא ונותן בינו לבין עצמו ואומר: אלף זה, זיין זה, למה נכתבה? שנאמר בצורות יאורים בקע וכל יקר ראתה עינו. אמר לו רבי אליעזר: עקיבא, עליך נאמר "מבכי נהרות חבש ותעלומה יוצא (ל)אור, דברים שהיו מסותרים ומעולמים מן הבריות הוציא רבי עקיבא לאורה. בן ארבעים שנה הלך לו לבית הספר וארבעים שנה למד את הכל וארבעים שנה לימד את ישראל.

לכאורה, אין רב בהיסטוריה שהיו לו 24 אלף תלמידים; לר' יוחנן בן זכאי היו חמשה תלמידים, כמ"ש המשנה באבות {פ"ב מ"ח}: חמשה תלמידים היו לו לר' יוחנן בן זכאי וכו' (כמובן שהיו לו תלמידים נוספים והחמשה אלה היו המובהרים שבהם). ר' עקיבא חוזר לאחר י"ב שנה עם י"ב אלף תלמידים, ולאחר י"ב שנה נוספות חוזר עם כ"ב אלף תלמידים – משמע שבכל שנה היו מתווספים 1000 תלמידים!

נשאלת השאלה – למה לא פנה ר' עקיבא לרחל אשתו וביקש ממנה ללכת לעוד 12 שנה – "אם תרשי לי ללכת לעוד 12 שנה אני אעשה מהפכה בעולם!" – למה הוא נעצר דוקא בכ"ב אלף תלמידים ולא המשיך עוד?

התלמידים מתחילים להיפטר; ודאי שטלפונים לא היו אז, אבל שליחים ודאי שהיו. הם לא נפטרים כולם ביום א' אלא בל"ג ימים – ממוצע של 800 תלמידים ביום!

תארו לעצמכם, שמתו 100 תלמידים בבית א' בישיבה בעכו; מגיע שליח לר' עקיבא שהיה מתגורר בבני ברק ומודיע לו שאין לו למי למסור שיעור, כי כל התלמידים מתו! הוא יוצא לדרך ומגיע כעבור יומיים לעכו. באותו זמן מגיע אליו שליח נוסף ומודיע לו שמתו 200 תלמידים בישיבה בבאר שבע! עוד זה מדבר וזה בא – מודיעים לו שבישיבה שלו בחדרה מתו 100 תלמידים וככה מגיעים משלחות מדי יום ביומו להודיע לו.

לכאורה הדבר תמוה מאד. ר' עקיבא שומע את האסונות ולא עושה שום עצרת התעוררות מרכזית! – אז מגיע יום ל"ג לעומר ולא אומרים בו תחנון! – ולמה? כי פסקו תלמידי ר' עקיבא מלמות.

בא אליך מישהו והציע לך – תשמע, יש עכשיו מכירה מטעם המכס; "מוכרים 1000 מצלמות מוברחות - במקום 2000 ₪ מצלמה, 1000 ₪. אז קנית בכסף הזה". ובשעה שאמרת לי תן לי בהמה ואמרתי אין לי בהמה במה חשדתי? אמרתי שמא מושכרת ביד אחרים "אולי השכרת את הבהמות". בשעה שאמרת לי תן לי קרקע ואמרתי לך אין לי קרקע במה חשדתי? אמרתי שמא מוחכרת ביד אחרים היא, ובשעה שאמרתי לך אין לי פירות במה חשדתי? אמרתי שמא אינן מעושרות, ובשעה שאמרתי לך אין לי כרים וכסתות במה חשדתי? אמרתי שמא הקדיש כל נכסיו לשמים "אמרתי לעצמי, אם אתה לא נותן כרים וכסתות, יכול להיות רק דבר אחד – אולי בראש השנה התפללת ואמרת 'ותשובה ותפילה וצדקה מעבירים את רע הגזירה' – ריבונו של עולם, אם צדקה מעבירה את רע הגזירה, כל הכסף והנכסים שלי לקופת העיר; אם נתת את כל הנכסים שלך לקופת העיר, אמרתי לעצמי, לכן אין לו גם כרים וכסתות". א"ל בעל הבית: העבודה כך היה, הדרתי כל נכסי בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה וכשבאתי אצל חבירי בדרום התיירו לי כל נדרי, ואתה כשם שדנתני לזכות המקום ידין אותך לזכות.

הגמרא לא אומרת מי היו האנשים. אבל בשאלות כתוב, שאותו בעל הבית היה ר' אליעזר בן הורקנוס, והפועל שירד מן הגליל היה רבי עקיבא!

מידותיו של ר' עקיבא היו כה מושלמות, עד שאומרת הגמרא {מסכת גיטין טז, א} – אמר ר' שמעון לתלמידיו: בניי שנו מדותי שמדותי תרומות מתרומות מידותיו של ר' עקיבא.

ועוד, אומרת הגמרא¹⁰ {מסכת ברכות ז, ב} – הרואה ר' עקיבא בחלומו יצפה לחסידות.

אומרת הגמרא {מסכת יבמות סב, ב} – אמרו: שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה והיה העולם שמם עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע והם העמידו תורה.

נשאלת השאלה – א"כ איך יכול להיות שאף א' מתוך כ"ב אלף מתלמידיו, לא קיבל את מורשתו והיה בעל מידות מושלמות?

שאלה נוספת שצריכה ביאור;

מספרים חז"ל {אבות דרבי נתן פ"ב} – "והוי מתאבק בעפר רגליהם" זה רבי עקיבא שביקש ללמוד תורה. הלך וישב לו

¹⁰ גרסת רב נסים גאון.

העולם ומלגט מזונו בכל יום, ולעת הערב חוזר לקנו, כך תהא נפשי כאחת מהן. אמר לו, רב לך, מהו רב לך, אמר לו רב לך אשר דברת.

נשאלת השאלה – מדוע משה רבינו מבקש להישאר בעולם הזה, ועוד בתור ציפור????

אמר הרב שר צ"ל – מכאן אנו למדים את הגדולה של משה רבינו. הוא היה מוכן להישאר בעולם הזה בתור ציפור, רק כדי לקדש את שמו ית' בעולם – אמא וילד ילכו בבוקר, יראו את אותה ציפור יפה ויאמרו: "אחח, מה רבו מעשיך ה'!"

משה רבינו מוכן לוותר על כל הנאות העולם הבא שלו, כדי שעוד יהודי יקדש את שם ה' בעולם!

בהמשך, אומר המדרש {דברים רבה, פרשה ט, אות ט} – אמר משה לפניו רבונו של עולם, יטל יהושע ארכי שלי ואהא חי שים את יהושע כמנהיג ואני אהיה העוזר שלו – רק תן לי להישאר בחיים! אמר הקדוש ברוך הוא עשה לו כדרך שהוא עושה לך, מיד השכים משה והלך לביתו של יהושע, נתירא יהושע ואמר משה רבי בוא אצלי, יצאו להלך, הלך משה לשמאלו של יהושע, נכנסו לאהל מועד, ירד עמוד הענן והפסיק ביניהם, משנסתלק עמוד הענן הלך משה אצל יהושע ואמר מה אמר לך הדבור [הקב"ה]? אמר לו יהושע כשהיה הדבור נגלה עליך יודע הייתי מה מדבר עמך וכי כשהקב"ה היה נגלה אליך, הייתי שואל 'מה אמר לך'? אותה שעה צעק משה ואמר מאה מיתות ולא קנאה אחת, ושלמה מפרשה (שיר השירים ח, ו): כי עזה כמות אהבה קשה כשאל קנאה, אהבה שאהב משה ליהושע, ומה שקנא משה ביהושע.

משה רבינו שכל מבוקשו היה לחיות ולקדש שם שמים, והיה מוכן להישאר בעולם בתור ציפור – לעומתו, רבי עקיבא שהיה מעין כפיל שלו, מבקש למות כל חייו – מה הולך פה???

משמע מהדברים, שרבי עקיבא ידע שהוא לא ימות מוות רגיל – ומי אמר לו את הדברים? הרב'ה שלו – ר' אליעזר הגדול;

אומרת הגמרא {מסכת פסחים טו, א} – תניא: אמר לו ר' אליעזר: עקיבא, בשחיטה השבתני – בשחיטה תהא מיתו.

גמרא נוספת¹², בשעה שעמד להסתלק ר' אליעזר הגדול מן העולם, הגיע ר' עקיבא להיפרד ממנו, אמר לו ר' אליעזר: "[המיתה] שלך קשה משלהן"

שואל הפרי חדש¹¹, וכי בגלל שפסקו תלמידי ר' עקיבא מלמות עושים חגיגה?! אם היו נשארים כמה אלפי תלמידים – מובן על מה החגיגה. אבל כאן מתו כולם! משל למה הדבר דומה? לאדם שהיו לו 12 ילדים וכולם נפטרו משפעת מסתורית; אמר האבא: "עכשיו אפשר לעשות חגיגה, היות ואין יותר ילדים בבית!" 😊 - א"כ על מה החגיגה?!

הבאנו קודם לכן את דברי החידושי הרי"ם, שכל רצונו של ר' עקיבא היה למות על קידוש השם;

אומרת הגמרא {מסכת ברכות סא, ב} – בשעה שהוציאו את ר' עקיבא להריגה, זמן ק"ש היה, והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים שקרא קריאת שמע. אמרו לו תלמידיו: רבינו, עד כאן? אמר להם ר' עקיבא: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה, "בכל נפשך" אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי לעצמי: מתי יבא דבר זה לידי ואקיימנו? ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו?! היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד. יצתה ב"ק ואמרה: אשריך ר"ע שיצאה נשמתך באחד.

נשאלת השאלה – מה בדיוק רצו התלמידים לומר לו שאמרו לו 'עד כאן'?

כותב הרא"ש {פרשת ואתחנן} – אמרו לו תלמידיו: רבי לא אמרת לנו שמצטער פטור מקריאת שמע?!

לכאורה לא מובן. התלמידים מפריעים לו באמצע קריאת שמע, ומנגד הוא גם עונה להם באמצע – איך יכול להיות?! ועוד, איפה מצינו אדם שחפץ כ"כ למות, והרי כולנו חפצים לחיות?!

מי לנו גדול ממשה רבנו, שהתחנן לפני הקב"ה להישאר בעולם ולא למות;

מספר המדרש {דברים רבה, פרשה יא, אות ט} – באותה שעה שנודע למשה שלא יכנס לארץ ישראל אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, אם אין אתה מכניס אותי לארץ ישראל, הניח אותי בעולם הזה ואחיה ולא אמות. אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, אם לא אמיתך בעולם הזה היאך אחיך לעולם הבא, ולא עוד אלא שאתה עושה תורת פלסתר, שכתוב בתורת על ידך (דברים לב, לט): ואין מידי מציל. אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, אם אין אתה מכניס אותי לארץ ישראל הניח אותי כחיות השדה שהן אוכלין עשבים ושותין מים וחיין ורואין את העולם, כך תהא נפשי כאחת מהן. אמר לו (דברים ג, כו): רב לך. אמר לפניו רבונו של עולם ואם לאו, הניח אותי בעולם הזה כעוף הזה שהוא פורח בכל ארבע רוחות

¹² סנהדרין נו.

¹¹ ס' תצ"ד סעיף ב'.

המים ונתן לו לרבי יהושע הגרסי חציין הנשאר. כשבא ר' יהושע אצל ר' עקיבא, אמר לו רבי עקיבא: יהושע האין אתה יודע שזקן אני וחיי תלוין בחיך, שאין לי אלא מה שאתה נותן לי ומספק לי? סח סיפר לו רבי יהושע כל אותו המאורע עם השומר. אמר לו רבי עקיבא: תן לי מים שאטול ידי לפני אכילת לחם. אמר לו רבי יהושע: כדי לשתות אין מגיעין אפילו לשתיה, אין המים שהבאתי מספיקים, ליטול ידיך מגיעין האם יהיו מספיקים גם ליטול את הידיך? אמר לו רבי עקיבא: מה אעשה? שחייבים עליהן [על דינים דרבנן, ונטילת ידים בכללם] מיתה; מוטב שאמות מיתת עצמי בצמא, ולא אעבור על דעת חבירי שתיקנו נטילת ידים לפני אכילת לחם. אמרו: לא טעם רבי עקיבא באותו מעמד כלום, עד שהביא לו רבי יהושע מים ונטל ידיו.¹⁷

אומרת הגמרא במסכת סנהדרין¹⁸, כשהיה ר' עקיבא חבוש בבית האסורים באו הסנהדרין אצלו ודנו איתו על עיבור שנים; הגמרא במסכת פסחים¹⁹ אומרת, שרבי שמעון בר יוחאי היה מגיע ללמוד עם ר' עקיבא תורה כשהיה חבוש בבית האסורים; הגמרא במסכת יבמות²⁰ אומרת, ששאלו את ר' עקיבא בהלכות מיאון; ר' עקיבא נמצא שם ארבעים יום, ובכל יום סורקים את בשרו במסרקות של ברזל – דבר נורא!!!

הבאנו קודם את דברי הגמרא {מסכת ברכות סא, ב.} – בשעה שהיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה זו תורה וזו שכרה {תהילים יז-יד} ממתים ירך ה' ממתים וגו'. אמר להם הקב"ה: חלקם בחיים. יצתה בת קול ואמרה: אשריך ר"ע שאתה מזומן לחיי העוה"ב.

נשאלת השאלה – לכאורה, היה צריך הקב"ה לומר "חלקו בחיים" ולא "חלקם" – משמע שהיו כאן שני אנשים שמגיעים לעולם הבא?

נאמר עוד יסוד א', לפני שניגש לביאור הדברים:

אם נשים, את ר' עקיבא היה מלווה לכל אורך הדרך אליהו הנביא; בגיל ארבעים מתחתן רבי עקיבא עם בתו של כלבא שבוע; הם לא גרו בחריש ולא בקציר ולא בעפולה וגם לא במטולה, אלא סידרו להם 'יחידת דיור' בתוך הרפת על החציר. ואל תחשבו שהיה להם מזרון מתכוונן של עמינח © ;

עוד, אומרת הגמרא {מסכת ברכות סא, ב.} – בשעה שהיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה זו תורה וזו שכרה {תהילים יז-יד} ממתים ירך ה' ממתים וגו'.

אומר רש"י – ממתים ירך ה' ממתים. מידך היה לו למות ולא מידי בשר ודם.¹³

נשאלת השאלה – א"כ למה היה צריך ר' עקיבא למות בכלא ייסורים¹⁴???

כותב **הבן יהודה** [ברכות שם] – ידוע שהוא [ר' עקיבא] נחבש באלול ונפטר ביו"ט כ' וזמנת אשר נחבש עד יו"ט כ' היה נידון כל יום לפני אותו רשע ובכל יום סורקין בשרו¹⁵ ובעת שסורקין היה מקבל מלכות שמים בפסוק שמע ישראל כי כל יום חושב שהיו ימות מרוב הצער. ובאותם הימים דברו עמו תלמידיו שהיו באים אצלו ועומדים במקום שהוא נידון. אבל ביו"ט כ' שבו נפטר באמת לא באו תלמידיו כי יום עבודה הוא ואפילו רבי יהושע הגרסי שהיה משמשו בקבע בכל יום להביא לו אכילה לא בא ביו"ט כ' כי רבי עקיבא היה ג"כ בתענית ואינו צריך לו אך אותו היום נפטר שיצאה נפשו באחד והחזירו אותו לבית האסורין וגזרו שלא יוכל לבא אחר לקחת אותו לקוברו עד שבא אליהו זכור לטוב וגילה הדבר לרבי יהושע הגרסי והלכו שניהם לבית האסורים ומאת ה' היה שנפלה תרדמת על כולם ונכנס רבי יהושע ונטלו על כתפו ולא הקיצו והלך אליהו זכור לטוב עמו כל היום וכל הלילה עד שבאותה הלילה הגיעו לעיר טבריה ועלו על ההר ונפתחה מערה לפניהם וראו שם מטה ושלחן ומנורה מעשה ידי שמים, וישמו את רבי עקיבא על המטה ויצאו¹⁶ ותקף נסתמה המערה בידי שמים ולא נשארה אלא רק מערה החיצונה פתוחה אשר עתה העולם נכנסים בה וכנזכר כל זה במדרש משלי.

מספרת הגמרא {מסכת עירובין כא, ב.} – **תנו רבנן: מעשה בר' עקיבא שהיה חבוש בבית האסורין והיה ר' יהושע הגרסי משרתו משמשו ומספק לו צרכיו. בכל יום ויום היו מכניסין לו מים במדה כלומר, מדת מים מצומצמת. יום אחד, מצאו שומר בית האסורין את ר' יהושע הגרסי בשעה שהביא מים לרבי עקיבא, אמר לו: היום מימך מרובין; שמא לחתור לחפור דרך החוצה מבית האסורין אתה צריך? שפך השומר חציין של**

¹³ **ברוך שאמר:** שהרי משה רבינו מת במיתת נשיקה.

¹⁴ **ברוך שאמר:** עד כדי שכן, שמובא בחלק מהמפרשים שחיממו את מסרקות הברזל!

¹⁵ **ברוך שאמר:** יש שיטה שסוברת שטורנוסורפוס הרשע, הוא זה שסרק את בשרו בכל יום במסרקות של ברזל.

¹⁶ **ברוך שאמר:** היות ור' עקיבא מת ביום הכיפורים, לכן אנחנו פותחים את תפילות יום הכיפורים בפס' {תהילים צז, יא} **אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה** – ס"ת ר' עקיבא שיום פטירתו חל ביום הכיפורים שאין אפשרות לעשות 'משקה' ולא סעודות, ולכן אומרים את הפס' הנ"ל כדי לזכור את ר' עקיבא [אור זרוע].

¹⁷ **ברוך שאמר:** ישנו מדרש בשיר השירים שלא נמצא בידינו כיום, שאומר שרבי עקיבא היה בכלא עשרים שנה; **הבן יהודה** כותב, שהוא היה ארבעים יום.

¹⁸ יב, ע"א.

¹⁹ קי"ב ע"א.

²⁰ ק"ה ע"ב – ק"ו ע"א.

אומר הפרי חיים – ויאהב את עש"ו ר"ת עקיב"א שמעיה
ואבטליון, כי ציד בפיו שנסבה אצלו נצוצין של רבי עקיבא, שהוא סוד תורה שבע"פ, 'ורבקה אוהבת את יעקב' היינו יצחק אהב את עשו, שרק הגופניות מעשו נשבה אצלו, אבל יעקב הוא מכח נשמתו לגמרי כדברי האריז"ל עה"פ {בראשית מט, כד} אבי"ר יעק"ב דהוא אתון: רבי עקיב"א, משו"ה רבקה אוהבת יעק"ב שהוא לגמרי רבי עקיבא, וזה כאשר מוסיפין א' ל"יעקב" אתון עקיב"א, כי אל"ף סוד תורה שבע"פ שנקרא רק באמירה.

ולמה שאל עשו את יצחק אביו דוקא על התבן!?

אומר הספר מאור עינים – ונודע כי רבי עקיבא נשא בתחילה את בת כלבא שבע והדירו ממנו הנאה והיו שוכבין על תבן ובא אליהו ז"ל ואדמי ליה כגברא עניא ובקש מהם תבן באמרו שאשתו ילדה וצריכה לשכב על תבן, ונתן לו ר' עקיבא תבן וזהו מדה טובה מאוד וכל זה צפה והשיג יצחק אביו ע"ה, כי בשעת דבורו עמו היה אומר לו רצה לומר היה מדבר עמו אותו ניצוץ הקדוש שעתידי ליתן צדקה מתבן שהוא רמז על נשמת ר' עקיבא והבן.

פירוש הדבר, היות ולר' עקיבא היה בבית 'מזרון' מתבן שאותו הוא נתן כמעשר לאותו 'עני' – היות והוא הפריש מהתבן מעשר, לכן שאל עשו את יצחק אביו על מעשרות דוקא מן התבן, היות ונשמת ר' עקיבא היתה טמונה בו!

הפעם השניה שמצאנו את ר' עקיבא, היא בילקוט שמעוני בספר משלי;

אומר המדרש {שם, רמז תתקמ"ד} – מעשה ברבי עקיבא
שהיה חבוש בבית האסורים ור' יהושע הגרסי היה תלמידו ומשמשו, ערב ים הכיפורים נפטר ממנו והלך לביתו, בא אליהו ז"ל ועמד על פתח ביתו אמר ליה: שלום עליך רבי. אמר ליה: שלום עליך רבי ומרי, אמר ליה: כלום אתה צריך? אמר לו: ומי אתה? אמר ליה: כהן אני ובאתי להגיד לך שרבי עקיבא מת בבית האסורים. מיד הלכו שניהם לבית האסורין, ומצאו פתח שער בית האסורין פתוח ושר בית הסוהר היה ישן וכל האסורים היו ישנים והשכיבו את ר' עקיבא על המטה ויצאו, מיד נטפל אליהו ז"ל ונטלו על כתפיו, וכשראה רבי יהושע כך א"ל לאליהו ז"ל: רבי והלא אמש אמרת לי שכהן היית וכהן אסור לטמא במת, אמר לו: דיין ר' יהושע בני חס ושלום שאין טומאה בתלמידי חכמים ואף בתלמידיהם, והיו מוליכים אותו כל הלילה עד שהגיעו לאנטיפרס של קוצרין, כיון שהגיעו לשם עלו שלש מעלות וירדו שלש מעלות ונפתח המערה לפניהם וראו שם כסא וספסל ושלחן ומנורה, והשכיבו את ר' עקיבא על המטה ויצאו, וכיון שיצאו נסתמה המערה ודלקה הנר על מנורה, וכשראה אליהו כך, פתח ואמר: אשריכם צדיקים

מספרת הגמרא {מסכת נדרים ג, א} – ר' עקיבא איתקדשת ליה ברתיה {דבר} דכלבא שבע התקדשה לו בתו של {בר} כלבא שבע. **שמע {בר} כלבא שבע** כאשר שמע על כך כלבא שבע, גירשה מביתו, **ואדָרָה הנאה מכל נכסיה** והדירה הנאה מכל נכסיו. ואף על פי כן, **אזלא ואיתנסיבה ליה בסיתנא** היא הלכה ונישאה לו בחורף. מחמת עניותם **הוה גנו בִּי תיבנא** היו ישנים בבית התבן ללא כר וכסת, **והוה קא מנקיט ליה תיבנא מן מַצִּיָּה** והיה ר' עקיבא מלקט את התבן משערותיה; **אמר לה: אי הואי לי** אילו היה לי די ממון, **רמינא לִיך ירושלים דדהבא** הייתי מקשט אותך בתכשיט שמצוייר עליו ירושלים של זהב. **אתא אליהו** בא אליהם אליהו הנביא, **איִדְמִי להון כאנשא** נדמה להם כבן אדם, **וְקָא קָרִי אבבא** קרא אליהם מהפתח, **אמר להו** ואמר להם: **הבו לי פורתא דתיבנא דילָדָת אִתְּתִי ולית לי מידעם לאגונה** תנו לי מעט תבן, שאשתי ילדה ואין לי דבר להשכיב אותה עליו. **אמר לָה ר' עקיבא לאנתתיה** {לאשתו}, כדי לנחמה: **חזי גברא דאפילו תיבנא לא אית לָה** ראי אדם שאפילו תבן אין לו!

שאל הרב גלינסקי שאלה עצומה – "תגיד", "בכל מקום שצריך עזרה – אליהו הנביא מגיע לעזור. אבל מלאך שבא לקחת דברים – זה לא אליהו הנביא! – פתאום בא אליהו הנביא ולוקח את הקש האחרון שיש לר' עקיבא – למה???"

התשובה פשוטה, אליהו הנביא לא בא לקחת, אלא הוא בא לתת לו! – לתת לו להיות 'אבי התורה שבע"פ'!!! רצה אליהו הנביא לנסות אותו, אם הוא יעמוד בניסיון של 'בין אדם לחברו', או שמא הוא יגיד: "סליחה, יש לי רק מעט קש... תבוא מחרתיים ואתן לך" – אבל הוא עמד בניסיון, וזכה שכל התורה שבע"פ תצא ממנו וגם תורת הסוד תצא מתלמידו!

כדי לזכות לתורה שבע"פ, אומרת המשנה באבות {פ"ו מ"ד} – **פֶּת בְּמִלַּח תֹּאכַל, וּמִים בְּמִשְׁוֹרָה תִּשְׁתֶּה, וְעַל הָאָרֶץ תֵּישֵׁן, וְחֵי צֶעַר תַּחֲיָה, וּבִתְוֹרָה אֶתָּה עֹמֵל**, אמר הקב"ה, בוא ניקח לו את 'המזרון' ואז הוא ישן על הארץ. ממילא יתקיימו בו דברי המשנה, ואז אוכל לתת לו להיות אבי התורה שבע"פ!

בא הרב'ה מקומרנא בספרו **פרי חיים**, וכך מובא גם בספרו של הרב'ה **מצ'רנוביל – מאור עיניים** בפרשת תולדות, ואומרים דבר נפלא ביותר;

אומרת התורה בפרשת תולדות: {בראשית כה, כז} **וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ שָׂדֶה וַיַּעֲקֵב אִישׁ תֵּם יֹשֵׁב אֱהָלִים**: {כח} **וַיֹּאֲהֵב יִצְחָק אֶת עֲשׂוֹ כִּי צִיד בָּפִיו וּרְבֵקָה אֲהָבָת אֶת יַעֲקֹב**.

אומר רש"י – ידע ציד. לצוד ולרמות את אביו בפיו, ושואלו אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן, כסבור אביו שהוא מדקדק במצות: **בפיו**. כתרוממו בפיו של יצחק. ומדרשו בפיו של עשו שהיה צד אותו ומרמהו בדבריו.

פירוש הדבר, שהם קראו קריאת שמע בשעה שזמרי הלך לחטוא. וכשזמרי חטא, הוא עשה חילול השם שאין כדוגמתו! ובנוסף, הוא התגאה במעשה!

ולכן קראו עם ישראל קריאת שמע ברגע המעשה של זמרי, כדי לעשות תשובת המשקל; מצד א' זמרי עושה חילול השם שאין כדוגמתו, וכתשובת המשקל למעשה, הם קוראים קריאת שמע – לעשות קידוש השם!

מגיע פינחס ורואה את כל מה שנעשה – ומה עושה?

אומרת התורה: {כה, ז} **וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן אֱלֶעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וַיִּקֶּם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֶמֶחַ בְּיָדוֹ.**

נשאלת השאלה – ולמה דוקא רמח ולא חרב?

לאחר מכן אומרת התורה: {כה, ט} **וַיְהִי הַמָּתִים בַּמִּגְפָּה אֲרֶבְעָה וָעֶשְׂרִים אֶלֶף – אִלוֹ אוֹתָם כִּד אֶלֶף שֶׁתִּמְכּוּ בְּזִמְרִי.**

א"כ גזרה חכמתו ית' לאפשר לזמרי בן סלוא ולכ"ד אלף האנשים שתמכו בו, לחזור לעולם הזה ולתקן את המעשה שעשו; נשמת זמרי נכנסה בר' עקיבא, ואותם כ"ד אלף אנשים נתגלגלו בכ"ד אלף תלמידי ר' עקיבא. ולכן העמיד ר' עקיבא תלמידים בצורה פלאית – אלף תלמידים כל שנה; שלשה תלמידים כל יום – מי יכול לעשות דבר כזה? אבל היות והתפקיד שלו היה לתקן את נשמתם, נתן לו הקב"ה סייעתא דשמיא עצומה לכך!

אה אם יש לך כזאת סייעתא דשמיא, למה לא המשכת עוד י"ב שנים כדי להעמיד עוד י"ב אלף תלמידים?! – פשוט מאד. כי לא היו לו עוד נשמות לתקן מלבד אותן כ"ד אלף נשמות – והראיה, שלאחר מיתתם הוא העמיד חמשה תלמידים בלבד (או לדעה אחרת – שבעה).

שאלנו, ולמה דוקא רמח ולא חרב? – כמה וכמה ביאורים;

כותב האגרא דפרקא {אות רנ"ז} – בת"ז תיקון יו"ד [כ"ה ע"ב], דק"ש אינון רמ"ח תיבין עם אל מלך נאמן, ובגין דלא יעבדון הפסקה תקנו למהדר שליחא דצבורא ה' אלהיכ"ם אמ"ת עכ"ל. נשמע מזה מי שאומר ק"ש בפני עצמה בלא הברכות, יאמר א"ל מל"ך נאמן להשלים רמ"ח, ותתבונן בפסוק **"וירא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן כו' ויקם מתוך העדה ויקח רמ"ח ביד"ו והמה בכים וכו', עיין בתרגום יונתן שכתב שהם היו קורין את שמע, ולא נודע הרמז במקרא, אבל נ"ל לרמז, ויקם מתוך העדה"**, כי בעדה עשרה משלימין רמ"ח על ידי חזרת הש"ץ – **"י"י אלקיכ"ם אמ"ת"**, משא"כ פנחס שקם מתוך העדה ונשאר יחידי, ויקח רמ"ח ביד"ו, תצרף רמ"ח ליד"ד – רמ"ח בגי' א"ל מל"ך נאמן. היינו

ואשריכם עמלי תורה ואשריכם יראי אלהים שגנוז וטמון לכם ומשומר לכם מקום בגן עדן לעתיד לבא, אשריך רבי עקיבא שנמצא לך מלון ערב בשעת מיתתך, לך נאמר אף ערכה שלחנה.

נשאלת השאלה – מה יש לאלוהי הנביא עם ר' עקיבא, שהוא שרומם אותו לדרגת תנא והוא זה שגם קבר אותו?

כדי לבאר את הדברים, נאמר יסוד נפלא שלקוח מכמה ספרים: הא' **רמ"ע מפאנו**, הב' **כדאי הוא רבי שמעון**, הג' **שבילי פנחס**, הד' **מגלה עמוקות** בפרשת פינחס, הה' ספר **משנת הגלגולים של הרב בועז שלום**;

נשמת ר' עקיבא קיבלה את נשמת זמרי בן סלוא; זה התחיל עוד משכם בן חמור, וממנו זה עבר לר' עקיבא. אבל קודם לכן, הנשמה הזו התגלגלה בזמרי בן סלוא;

בפרשת בלק מנסה בלעם הרשע לקלל את ישראל ולא הולך לו. היות וכך, הוא נתן עצה להחטיא את ישראל בעריות, באמרו: **"אלהיהם של אלו שונא זימה"**²¹. זו סוגיה מרתקת מאד! גדולי מדין שלחו את בנותיהם לחטוא! זה דבר שהשכל לא יכול להבין! – יש לך בת ואתה מפקיר אותה?! איך אפשר להבין את זה?!

מספרת הגמרא {מסכת סנהדרין פב, א} – **הלך שבטו של שמעון אצל זמרי בן סלוא** נשיאם, כשראו שאנשיהם נהרגים על שעבדו לבעל פעור, **ואמרו לו: הן השופטים דנין את בני שבטנו דיני נפשות ואתה, נשיא השבט, יושב ושותק? מה עשה זמרי? עמד וקיבץ כ"ד אלף מישראל והלך אצל כזבי בת צור המדיינית. אמר לה: השמיעי לי לזנות. אמרה לו: בת מלך אני וכן צוה לי אבי: שלא תשמעי אלא לגדול שבהם. אמר לה זמרי: אף הוא (כלומר אני) נשיא שבט הוא. ולא עוד, אלא שהוא זמרי גדול ממנו ממש, שהוא זמרי נשיא שבט שמעון שהיה שני לבטן אצל אמו, ואילו הוא משה שלישי לבטן. מיד תפשה זמרי בבולוריתה והביאה אצל משה. אמר לו זמרי למשה: בן עמרם, אישה זו אסורה לי או מותרת לי? ואם תאמר אסורה היא לי, בת יתרו המדינית – אשתך, מי התירה לך?!**

עם זמרי ביחד, היו כ"ד אלף משבט שמעון. עם ישראל כולו היה בסערה עצומה, עד שנאמר בתורה: {במדבר כה, ו} **וְהָמָּה בָּכִים פָּתַח אֶהָל מוֹעֵד;**

אומר התרגום יונתן בן עוזיאל – **"... ואינון בְּכִין וְקִרְיִין שְׁמַע..."**.

²¹ סנהדרין קו ע"א.

בשטים, לכן לא היה יכול לכבד את חבריו בזכרו שגם הוא פגם בשטים כמותו.

ונראה כי לפי דברי הרמ"ע מפאנו, יפתח לנו פתח להבין העונש הקשה שקיבלו כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא, שמתו כולם בין פסח לעצרת משום שלא נהגו כבוד זה לזה, ולכאורה יפלא כי הן אמת שראוי לנהוג כבוד זה לזה, אולם מדוע נענשו בעונש כל כך חמור שמתו כולם אחד מהם לא נותר. אך לפי דברי הרמ"ע מפאנו נראה כי מה שלא נהגו כבוד זה בזה לא היתה 'סיבה' לעונש אלא 'סימן', כלומר מאותו הטעם שלא נהגו כבוד זה לזה, משום שזכרו כולם עון שטים שלא נטהרו ממנו, הנה מאותו טעם ממש מתו במגפה בין פסח לעצרת כדי לתקן מה שפגמו בשטים, ובכך זכו לבוא לתיקונם השלם.

מעתה לפי מה שלמדנו דברים נפלאים ממשנתו של הרמ"ע מפאנו זיע"א, בענין הגלגולים שעברו על נשמות כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא עד שבאו לידי תיקונם, יאיר לנו להבין דברי הראשונים שטמנו בלשון קדשם כי תלמידי רבי עקיבא "פסקו מלמות" בל"ג בעומר, כי כאשר נתבונן נראה שתלמידי רבי עקיבא מתו שלש פעמים: פעם א' כשהיו שקועים בתוך הקליפה אצל אנשי שכם ונהרגו על ידי שמעון ולוי, פעם ב' כשנתגלגלו בשבט שמעון שנכשלו ומתו במגפה בעון שטים, פעם ג' כשהיו כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא, שמתו במגפה בין פסח לעצרת עד ל"ג בעומר. אולם עתה אחרי שמתו בימי הספירה הנה בל"ג בעומר כבר "פסקו מלמות", שלא היו צריכים להתגלגל ולמות שוב כמו שמתו עד עכשיו, אלא מעתה פסקו מלמות כי כבר באו על תיקונם.

אומר הספר משנת הגלגולים – ונרמז רבי עקיבא בפס' (יחזקאל לט, ז) { **וְאֵת שֵׁם קִדְשִׁי אֹדִיעַ בְּתוֹךְ עַמִּי יִשְׂרָאֵל** וגו' ר"ת **עקיבא**, **וְלֹא אֶחָד אֶת שֵׁם קִדְשִׁי עֹד** וגו' ובא הדבר ללמד שרבי עקיבא יקדש שם שמים בתוך בני ישראל ולא יחלל את שם השם כבגלגולו הקודם כזמרי בן סלוא.

בשעה שנסתלק פנחס מן העולם, נתעברה נשמתו באליהו הנביא, ואם פנחס זה אליהו, לכן כשחזרה נשמתו של זמרי בן סלוא לעולם הזה ברבי עקיבא, מי שמטפל בו תמיד ודואג לו הוא דוקא אליהו הנביא ודואג שהוא יהיה תנא – ולמה? כי אם הוא יהיה תנא, יהיו לו כ"ד אלף תלמידים שיתקנו את אותם כ"ד אלף אנשים משבט שמעון, ולאחר שיגיעו אל תיקונם, הוא ימות בערב יום הכיפורים; אמר אליהו הנביא: "בפעם הקודמת לקחתי אותו ע"י רמח, כעת תצא נשמתו ב'אחד' ואקח אותו על הכתפיים ואקבור אותו בליל יום הכיפורים!" – אה, בליל יום הכיפורים כהן הולך ונטמא?!

שהוצרך להשלים על ידי א"ל מל"ך נאמ"ן, ולרמז זה לקח רמ"ח ב"ד.

כותב הבן איש חי {שנה א' ריש פרשת וארא} – ידוע דקריאת שמע יש בה רמ"ח תיבות, מפני כוחה גדול להכריח את אויבי ישראל – הקליפות והתחתונים שברשותם, והיא תהיה להם כמו רומח לדקור וכמו חרב להרוג, כמו שכתוב {תהילים קמ"ט, ו} רוממות אל בגרונם – זו קריאת שמע, ועל ידי כן יהיה: חרב פיפיות בידם – להרוג אויביהם. ולכן גבי פינחס כתיב {במדבר כה, ז} **וַיִּקַּח רַמְח בִּידוֹ**, ואמרו רז"ל: זכות רמ"ח תיבות דקריאת שמע, וגבר בזה על הסטרא אחרא...

"אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: זו תורה וזו שכרה {תהילים יז-יד} **ממתים ידך ה' ממתים וגו'**" – למה הוא צריך למות במיתה כזאת ולא במיתה נשיקה דוגמת משה רבינו?

אמר להם הקב"ה: **"חלקם בחיים"** – דעו לכם שר' עקיבא לא הולך לבוא לבד, אלא עם אדם נוסף – זמרי בן סלוא, ולכן נאמר 'חלקם' ולא 'חלקו'! – היות ונשמת זמרי הולכת להיתקן ע"י ר' עקיבא.

ומה עשה זמרי בן סלוא? תפס את כזבי בת צור **בבלורית**;

כותב הרמ"ע מפאנו, היות והוא תפס אותה משיערות ראשה, מיתתו [של ר' עקיבא] היתה ע"י מסרקות של ברזל, כי במסרקות מסרקים השיער, ומזה נלמד עד כמה דקדוק הדין!

שאלנו, איך יכול להיות שאף א' מבין כ"ד אלף התלמידים לא למד ממידותיו הטובות של ר' עקיבא?

כותב הרמ"ע מפאנו {גלגולי נשמות סימן ע"ו} – זמרי הוא רבי עקיבא והוא תיקונו ... והכ"ד אלף שהמית משבט שמעון בשכם, הם הכ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו, שלא חלקו כבוד זה לזה בזכרם עון שטים שלא הטהרו ממנו, עד אשר יחדיו יכלו ומתו מותא תניינא.

עוד, **כתב הרמ"ע מפאנו** {עשרה מאמרות, מאמר אם כל חי חלק א' פרק כ"ב} – צא ולמד מתלמידי ר' עקיבא שלא חלקו כבוד זה לזה, בזכרם עון שטים שלא הטהרו ממנו, עד אשר יחדיו יכלו דמיתו מותא תניינא באותו פרק.

מסביר הספר כדאי הוא רבי שמעון – הנה כי כן מה שלא נהגו תלמידי רבי עקיבא כבוד זה לזה, הוא משום שזכרו עון שטים שלא נטהרו ממנו, לכן חשב כל אחד על חברו, איך אוכל לכבד אותו בזכרי את אשר פגם בשטים, נמצא לפי זה כי מה שלא קיימו: "ואהבת לרעך כמוך", הוא משום שכל אחד מהם לא אהב גם את עצמו בזכרו את אשר פגם

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

פירוש הדבר, שקודם שהוא הרג את זמרי, הוא עדיין לא היה כהן. אבל כעת שהוא כבר אליהו, הוא כבר כהן שנתכהן, ולכן הוא זה שמטפל ברבי עקיבא לכל אורך הדרך!

אומרת הגמרא {מסכת זבחים קא, ב} – לא נתכהן פינחס עד שהרגו לזמרי, דכתיב {במדבר כה-יג} והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם.

יהי רצון שכל א' וא' מאתנו יקדש ויגדל שם שמים בעולם – דוגמת ר' עקיבא, ובזכות זה נזכה בקרוב ממש לגאולה השלימה
ב"ב אמן ואמן!!!